

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН

Смедеревски магазин • Децембар 2010. • Година III • Број 16

Магазин!

Хаџи Зоран Вукашиновић
ТАБЛАНЕТИ

Сретен Л. Поповић
КАД САМ БИО У СМЕДЕРЕВУ

Смедеревски бедкер
Жике Ранисављевића
КОРЗО

Прича старе фотографије
КОПЧАРСКА МАЛА

Сања Ж. Недељковић
КО ЖЕЛИ ДА ЧИТА
УВЕК ЋЕ КЊИГУ НАЋИ

Слободанка Радосављевић
ПРОБЛЕМУ У СУСРЕТ

СТЕВИНА ПОСНА ПАШТЕТА

Снежана Цветковић
СЕЛИМИР СЕЛЕ ЈОВАНОВИЋ:
СИЗИФ ТРЕЋЕГ МИЛЕНИУМА

Драган Павловић
ДОКТОР ИВИЦА СТАНЧИЋ:
АУТЕНТИЧНИ ЕНТУЗИЈАСТА

Миодраг Д. Степановић Сица
ВАЗДУХОПЛОВЦИ:
СПОРТИСТИ ЛАВЉЕГ СРЦА

ISSN 1820-9335 * Бесталатан примерак!

9 771820 933007

NEWSPRESS

Вам жели срећне Новогодишње и Божићне празнике

...и у 2011. са Вама

Етно-ресторан „Брвнара” који се налази на улазу у Смедерево, издваја се као необично архитектонско решење, а чувен је по старинској кухињи, гостопримству и пријатном амбијенту.

„Брвнара” постоји од 1996. године, када смо дошли на идеју да у Смедереву направимо нешто ново и несвакидашње. Грађена је у етапама, са златиборским и алпским мотивима, најпре ресторан са капацитетом од 65 места, и башта са 80 места.

Нудимо национална јела и пића, јагњетину и телетину испод сача на традиционалан начин, традиционална топла и хладна предјела, речну рибу, сезонске салате, српски роштиљ, пилетину, свињско месо, свињски филе, бифтек.

Од специјалитета издвајамо српске сармице које спремамо од свињског шола, а по жељи госта можемо спремити и од телећег шола.

Етно ресторан

БРВНАРА

Горанска 161, 11300 Смедерево

Телефон: 026/670-064

Издавач:

NEWPRESS d.o.o.

Л. Мушицког 131,
11300 Смедерево
e-mail: info@newpress.co.rs
телефон: 026/642-910
факс: 026/642-911

www.newpress.co.rs

Генерални директор:

Аца Симић

Главни и одговорни уредник:

Саша Николић

Координатор:

Славољуб Гавриловић

Редакција:

Извршни уредник:

Јовица Тишма

Графички уредник:

Горан Филиповић

Чланови колегијума:

Данијела Срејић

Слободан Срдич

Лектура и коректура:

Снежана Гавриловић

Сарадници:

Снежана Цветковић

Слободанка Радосављевић

Жика Лазић

Дејан Радовановић

Миодраг Д. Степановић

Драган Павловић

В. Алексић

Раде Јовановић

Фотографија:

Љубомир Д. Златановић

Стручни консултант:

Горан Ђорђевић

Припрема и штампа:

NEWPRESS d.o.o. Смедерево

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
32+659(497.11)

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН / главни и
одговорни уредник Саша Николић. –
2008, бр. 1 – Смедерево (Л. Мушицког
131) : Newpress, 2008 – (Смедерево :
Newpress). – 30 cm Месечно
ISSN 1820-9335 = Смедеревски магазин
COBISS.SR-ID 151622156

Ево нам, поштовани Читаоче, Нове године пред вратима.

Нема је без зиме, а ваљда ће нам осим ње донети и нешто због чега јој се можемо порадовати. Надамо се, то најмање кошта. За све остало треба пара. Не може се пред Нову годину с тањиром празног пасуља, чинијом киселог купуса и ракијом, неће нам опростити оскудицу. Слабо ће помоћи ајвар и туршија ако се рерна не укључи, ако нешто масно не зацврчи. А мало нас је којима је претекло за оно што стварно желимо. Тешка је година за нама, каква ли нас чека? Мука навалила као зима на голог човека!

Ма, биће добро!

Да нас човек пита како и одакле, не бисмо имали паметан одговор, али се увек некако снађемо. То је, ваљда, под овим небом нормално. Да је другачије, да је боље, ко зна да ли бисмо с тим бољим умели...?

А може бити да бисмо се и са тим некако снашли.

Треба само да научимо како да га препознамо.

Можда ће неке приче у овом Магазину помоћи.

Јесте ли, на пример, знали да је први јануар који ми слаavimo као почетак Нове Године, том празнику 64. године пре Нове ере наменио и у календар уписао Јулије Цезар, исти онај Јулије Цезар по чијем календару још увек слаavimo и ону другу, Српску Нову годину. То је оно чудо – немамо довољно за једну, али имамо таман за две!

Хришћанска црква нас учи да овај датум празнујемо као сећање на дан када је Христ обрезан, али се пред пуном трпезом мало ко за књигу у којој је то записано, маша. Ваљда није пристојно због масних прстију.

Од скоро се први јануар празнује и као Светски дан мира! Зато га, ваљда, петардама, прангијама, ватрометом и свакојаком пуцњавом слаavimo.

Ево нам, поштовани Читаоче, Нове године пред вратима.

Нека нам је срећнија од ове!

Јовица Тишма

Садржај

Туризам	4-15	Водич	25-27
Дубоки слојеви тишине заогрнути буком	4	Ко жели да чита увек ће књигу наћи	25
Табланети	6	Сва та равница	26
Кад сам био у Смедереву	8		
Партизан из гимназијске клупе	10	Стил живота	28-33
Живот напуштеног парка	12	Др Декси	28
Смедеревски бедекер		Проблеми у сусрет	29
Жике Ранисављевића – Корзо	15	За наше најмлађе – само најбоље	30
		Стевина посна паштета	33
Култура	16-23	Личности и догађаји	34-40
Ведуте Смедерева у сликарству	16	Сизиф трећег милениума	34
Радомира Матејића	18	Аутентични ентузијаста	36
Стари нови Јазак	19	Волим да волонтирам	38
У животу није увек како желимо	21	Спортисти лављег срца	39
Копчарска мала			
Смедеревски читалиште	23-24	Разнонада	41-42
Збирка завичајне периодике	23		
смедеревске библиотеке			

Дубоки слојеви тишине заогрнути буком

Садирајући своје њојединачне и колективне дометне, крајем сваке године, узбуђено ишчекујемо одбројавање које нас њирближава ѡренуику ѡрочишћења и новом ѡочетку, новој шанси да се ѡѡправимо и искушимо. Без обзира на сипен образована и сиремносии да се уиошимо у оишшу еуфорију, својим ѡаанским делом бића осећамо сву заводљивоси цикличнои схваићања ѡпрајања, обележенои рииимичним дамарима ѡприроде, оличеним у сменама дана и ноћи, месечевих мена, сунчевих роиација и револуција.

Пише: Дејан Радовановић

Знам да ћу вам звучати непедогошки, али понизно признајем да завидим данашњим клинцима, који будзашто, на кило, купују петарде, ракете и свакојака кинеска пиротехничка чудеса. Истина је да се више цени оно чега има мало, али вероватно је моје пироманско детињство, обележено израженом оскудицом у љебани, оставило трајне ожилеке, на мојој балканској ратничкој души. Зато сам и могао да се уживим у муке са којима су се суочавали Хајдук Станко и Зека буљубаша, док сам тајно, за прангијање, стругао фосфор са палидрваца и по стоти пут, заверенички, пребројавао залихе бомбица, каписли, метака за пиштољ – стартер и малобројних петарди, спреман да за Нову Годину заједно са њима, ако треба, одлетим у ваздух као Стеван Синђелић.

Куртоазно изражавам наду да ово деца не читају, мада се у ово смутно време, више плашим да не читају лицемерни европејци, који ће ускоро, превентивно, почети да бришу читав претковски и косовски циклус у поезији, како би децу заштитили од прекомерног насиља, нудећи им као узор Телетабисе.

Растиривање злих демона

Елем, да не беше неисцрпних идеја домаће радиности, легендарног Кибе и малобројних шверцера, који су са запада, противправно, допремали ограничене количине петарди, сумњам да би наше генерације осветлале образ у растеривању злих демона буком, који сваке године, у сред зиме, прете да зауставе животни циклус. Наши преци су не тако давно, тај проблем решавали живописним коледарским обичајима покладних лудорија од Божића до Богојављења. Међутим, постепено смо постајали све напреднији. Почели смо да слаavimo Дан Републике и Први мај, светог Валентина и светог Патрика, Ноћ вештица и Family day. Тако пометени, старе обичаје смо као накарадне сасвим затрли. Постали смо отмени и заборавили да правимо живописне маске и костиме од овчије коже, утихнуле су коледарске песме и нестале обредне игре, а опстала је само бука, коју више не правимо звоњавом и грајом, већ искључиво уз производе на бази шалитре.

Истина, променио се и свет. Некада је требало готово 400 година да од Кине до Европе стигне добро чувана формула за справљање барута од смеше шалитре, ђумура и сумпора у размери 15:3:2. Сада ови нови Кинези, разоткривају западне робне марке и моделе, готово истог дана, кад хоће праве их и боље, а за разлику од својих средњовековних предака, одлучили су да своје велике тајне продају свету за мале паре, али у невероватним количинама.

Ништа нас не сме изненадити

Део тих невероватних количина, са истока, заплуснуо је попут цунамија читав свет, па и најзабитаја села у Србији. На нашу радост успео је да у просечну „потрошачку корпу“ уз со, гас и мас', паприку, купус, паризер..., уместо скупих метака и бомби, убаца пар кутија петарди и десет ракета по глави становника. Дакле, ако су рачунице наших економиста тачне, просечна четворочлана породица у Србији располаже са 800 петарди и 40 ракета месечно. Вртоглави раст стандарда, омогућио је најзад и стварање читавог спектра нових повода за пуцњаву. Нису нам више важне само свадбе и рађање деце, који се комшилуку саопштавају са неколико хитаца у ваздух, не, сада добро наоружани чекамо у приправности, јер „ништа нас не сме изненадити“. Наши спортисти мало-мало па освоје неки куп или медаљу и основни је ред да јавимо комшијама, који нису гледали пренос. Ватромет за рођендан је постао ствар престижа, а градски догађаји, као да нису ни организовани, ако се не испали четвртина њиховог буџета у ваздух. Нова Година је само још једна добра прилика да се ослободимо лагера у шпајзевима.

Наступа време језиве буке

Насупрот овој новокомпонованој, ратна бука је одувек била у моди, а Смедерево као важно стратешко место није оскудевало у разним облицима заглашујућих ратних звукова. Најпре су се мешали звуци који су плашили противнике, а соколили сопствене војнике, са муклим ударцима хладног оружја и звиждукот стрела. Од друге половине XIV века Србија набавља прве пушке и топове преко Дубровника. Столеће касније, у време деспота Ђурђа, забележена је само једна мања набавка топова, али је знатно повећан увоз шалитре, што указује да је развијана домаћа тополивачка производња, која је могуће, била смештена управо у престолу Смедерева.

С обзиром да су пушке и топови тада били врло непрецизни и непоуздани, имали су претежно улогу у застрашивању противника, а због мале убојите моћи, коришћени су углавном у одбрамбене сврхе. Тешко је било тада наслутити невероватан развој артиљерије, а морало се деловати брзо и одлучно. Зато се деспот одлучио, да Смедеревску тврђаву гради по највишим оновременим војним стандардима за ратовање хладним оружјем. Нажалост, упркос огромном улагању новца, енергије и наде, била је застарела већ за време изградње, одражавајући и на тај начин трагизам епохе, која неумитно нестаје.

Одбрана Утврђеног двора је одмах ојачана спољашњим бедемом са топовским отворима, јер су се браниоци све чешће суочавали са моћним турским топовима калибра већег од 500 mm, који су засипали зидине Смедерева каменом ђуладег тешким и преко 150 kg. Турци одмах након освајања града 1459, опасују читаву Тврђаву спољашњим бедемом, са већим бројем топовских отвора и четири полигоналне топовске куле. Биле су то стратешке припреме за време језиве буке, које је наступало.

Три чина историјске драме

Користећи се позоришним речником, можемо рећи да се припремала драма у три чина.

Пролог: Пораз Турске војске код Беча 1683. године и аустријска контраофанзива, крајем XVII века, када продиру све до Скопља. Са променљивим успесима сукоби се настављају и током XVIII века. Успостављају се принципи модерног ратовања уз коришћење све разорније војне технике, једним делом испробаване и у Смедерева. Над градом лете гвоздена ђулад и необичне стаклене бомбе, лоптастог облика. Срби се као аустријски савезници, пред турском одмаздом, селе на север, преко Дунава.

Први чин: Побуњени Срби, укљештени између интереса четири велике царевине, почетком XIX века, прерастају од раје у народ

и створају модрену нацију и државу по средњовековном сећању. Наставља се нит српске државности, управо тамо где је и прекинута, у садејству малих топова од трешњевог дрвета и посебних гвоздених граната - кумбара, којима туку „град од стране Смилчића кућа“. После два месеца опсаде, Турци предају кључеве Смедерева Карађорђу.

Други чин: Јутро, 25. јул 1914. године. Три дана пре званичне објаве рата, Аустријанци са брода, усиђеног код шпица Аде, почињу прво бомбардовање Смедерева у Великом светском рату, као тихи увод у до тада незапамћене жртве и разарања. Први талас напада је јуначки и тактички заустављен, али крајем 1915. Швабе покрећу још силовитију офанзиву. Смедерево има част да га разарају и две „Дебеле Берте“, чувени топови чије су гранате тешке скоро читаву тону. Десеткована и оглувела, разорена и отписана Србија се уздиже и обнавља, спремна за нова страдања.

Трећи чин: Доминирају блиске слике, објекти и људи. Мала чатмара у Карађорђевој улици број 47. Неким чудом претекла, оронула и утонула у околни асфалт, још увек незанимљива потенцијалним инвеститорима, који успевају да у њеној немоћи препознају потенцијал локације, помножене са реалном површином и могућом висином. Не сналазим се у тим релацијама, па њен потенцијал мерим множењем патине наталоженог времена и сећања на рано детињство и давно очево приповедање о 5. јунској експлозији. Из мноштва детаља израња слика јоргана, који мој деда извлачи из полуразрушене куће у Карађорђевој улици, као је-

дини траг и наду да му је син преживео експлозију. Проналази га тек сутрадан, поцепаног, гладног и преплашеног у збегу на Царини. Уноси га у чезе и заједно са јорганом вози кући. Све је преплављено најстрашнијом буком коју је Смедерево икада доживело. Непажња немачких војника или терористичка вештина Мустафе Голубића – питање је сад? Одјек експлозије у морбидном сазвучју окупаторских немачких и савезничких авиона, који изручују товаре бомби.

Епилог: Сам крај XX века. Одјек 5. јунске експлозије у морбидном сазвучју нових окупаторских и савезничких авиона, који изводе надреални, софистицирани перформанс над Србијом у несхваћеној жељи да нам помогну.

Тишину ремете само звиждуци ластва, које у сумрак ужурбаном лете крај зидина Тврђаве.

Чудно, као да се нисмо ужелели тишине, која носи истину. Немилице певамо и пуцамо ваљда од муке, јер смо заборавили старе обредне коледарске песме и игре, а тропаре свецима нисмо научили.

Фото А. Радовановић

Табланети

Пише: Хаџи Зоран Вукашиновић

Михољско лето. Небо је посве плаво, ваздух благ. Светлост, бескрајна и непобедива. Разлива се са свих страна, разлива се не само са неба, већ и са земље, са камене турске калдрме, са гомиле белих кућа, са цркве... На тротоару преко пута Задужбине на шамлици седи за столицом са наслоном која му служи као сликарски штафелај, руски јеврејин Феодор Гершелман – Папаша. Кашљуца са лулом у зубима, зури у скупину белих кућа окупаних овом магичном светлошћу. Хтео би да слика нешто што би се звало Импресије из Смедерева, слику у којој би преовладавали светли тонови, ову утрнулост града и бистра и тврдоглава лица становника. Данас су Михољске задужнице. Жене у црнини са котарицама враћају се са гробља. Својом ћутњом и црнином ремете хармонију светлих тонова данашњег дана.

– Да сврнемо код Гуту содацију по сифоне соде, јер сви ће његови другари фијакеристи са гробља да дођу код нас на задушни ручак за покој му душе нашег деда Добре. Знаш како су они, после овчетине пију шприцере од смедеревке са сода водом.

– А да купимо коју кабезу, 'ранцаду па и неки клакер за децу.

Гута содација служи жене и изиђе из радње за њима:

– Еве вам ова два велика сифона нек се види пред деда Добру за душу и поздрава ми нашег заједничког кума Милета Катиног, а и она два спадала фијакеристе Џулинчиће, Драгу и Божу баба Џулине. Вечерас кад завршим посао и ја ћу да допаднем до вас. Ма, добар је био покојни деда Добра фијакериста, Бог да му душу прости. Еј, осамдесет шест година, дубока је то старост. Камо среће да ми поживимо колико он.

– Јест, право кажеш Драгутине, а да знаш да његов зеленко по цели дан тужно њишти за њим. Туга ме хвата када треба да га нахраним и истимарим. Тако се потресем и исплачем кад год уђем у шталу. Ајд' збогом, Драгутине.

– Збогом, нек је срећан остатак. Еј, Папашо, дођи, оставила деда Добрину удова полакилче ракије, за покој му душе каже она. Кад играмо табланете да га помјанемо. Знаш да је често играо табланете са нама за овим столом. Додуше, у последње време је више кибицовао, али се увек играо не игра учипио са полакилче ракије ил' литрењаком његовог чувеног вина од Смедеревке.

– Пањамајем, пањамајем, то је онај дедушка фијакериста што га када се опије, сместимо у његов фијакер и потапшемо Зеленка по сапима, а он га одвезе право кући.

Драги изаш'о из Народне куће чорбаци Мојсија, који га, бришући руке у белу кецељу, испраћа:

– Алал вера на тебе Драги што си јешан, ако, благо мени, снагата си на уста улази. Ако си искаш још понешто од мезелуци ке ти пратим по оно моје најмлађе момче, мезимче Митре.

Драги, гардијски официр, музичар старе предратне војске, цео рат је провео по немачким логорима. Толико се био офуцао, вратио се као костур, дај Боже да је имао 40 килограма, а сада – људескара! Мерили га лане за опкладу код бакалина Пере карамеле, само што се попео на нову немачку вагу а она зашкрипи, скрши се и сва се раскречи, умало Драги да падне. Кад су је однели код мајстор Власте Лазаревића на оправку он им показа таблицу на којој пише на немачком језику да вага мери до двеста кила, и даде им савет: „Идите на горњу вагу, тамо мере бикове и осталу марву, па ако и она попусти под Драгетом ја ћу фрај да је оправим.“

– Него, Папашо, спасавај се ти, енега иде Драги. Прошли пут кад сте играли табланете бацио си ми преко кеца на талону малу двојку, а он се забезекнуто загледа у талон, јурнула му крв у главу и поцрвене у лицу, а уши му поплавеше. Кад се тада није шлогир'о. Морали смо хитно да зовемо Јову берберина да му засече крстић на врату и испусти нешто крви да, и да му за сваки случај припусти пијавице да не би, не дај Боже, шлогир'о.

Драги, прелазећи улицу, погледа у Папашу к'о у цркнато куче, дође до ћошка Задужбине, прислони се руком на зид и поче брекћући да се 'лади шеширом.

– Ајде, бре, Драги, шта си засапуњао од то мало узбрдице, чекамо те на табланете. Ајде и ти Папашо да играмо табланете са Драгетом.

– Ну, не долази у обзир, једино ако ми напише молбу и овери је код Гиге у шупу, јер је он изгубио прошлу партију, а стално ми нешто прети и мрко ме гледа.

Пристиже Драги, кипти од беса и погледује испод ока на Папашу, Гута му је већ наместио две хоклице уза зид.

– Пази, Драги, ако Бога знаш како се даш на те трошне хоклице да не прођу к'о Перина вага.

На две хоклице седи Драги, у оделу са прслуком који управо откопчава, са камашнама на ципелама, отромбољеног лица са пукнутим капиларима по носу, сав црвен и модрих ушiju. 'Лади се шеширом и каже уљкавим гласом:

– Драгутине, дај ту 'ранцаду да се загасим од ове слане клопе. Овај ће чорбаци Мојсије чокалија начисто да ме утепа са његовим мезелуцима.

Изнесе Гута стаклени бокал оранжаде и чашу мидерку, Драги узме бокал обема рукама, натеже – и искапи га на душак!

Иза ћошка Задужбине појави се Драги Шокотан, поткивач, још једна људескара, вероватно један од најкрупнијих људи у Смедереву, наслонио се на ћошак и брекће. Одевен је у народно одело, анте-

рија, брич панталоне и опанци са кљуном. Њему годинама опанке израђује Милорад опанчар, јер он једини има велики калуп који се зове батал број. Прилази столу.

– Што си се, бре, весели Драги оклембесио, прекипело ти дупе преко обе хоклице, изгледаш к'о срушена шупа. Ма, знам, није ти лако, рече ми отоичке Софроније, син чорбаци Мојсија, да си код њи у Народной кухињи појео телећу главу у шкембету. Па, то је клопа за четворо јешних људи.

– Ајде, бре, Шокотан, немој да ми стајеш на муку, видиш да само брекћем и све ми излазиду неки жути кружићи на очи. Ма, ђаво да га носи, онај чокалија пресолио ону главу и добро је забиберо, а ја по вр' тога још појео две порције љуте белолучне печене папричице и десет зелених љутих папричица и ево не могу да се загасим.

– Е, весели Драги, од ту љутину кад прднеш има гаће да ти се упалиду, мањ ако ниси радикал па не носиш гаће.

Одозго, од Ринглова, чује се по турској калдрми бат добро поткованог коња. Драги виноградар упрегао кљусе у таргу натоварену са два бурета.

– Ене нам га пристиже четврти за табланете.

– Помаже Бог момци, је 'л смете ви са мене да се сиграете карте?

– Што да не смемо, јак си нам па ти играч! Паз' да не изгубиш тај шешир, тресе ти се глава к'о да те уватила струја.

Силази Драги са тарге и везује коња за дрво за које је деда Добра фијакериста, кад год се задржи на табланетима код Гуте содације, везивао зеленка са фијакером.

– Лепо си везао то твоје кљусе на деда Доброно место, сад је на тебе ред да мандркнеш, ко деда Добра.

– Море, ћути ти, буздовану један, колки ти опанци можеш Дунав са њи' да прегазиш а да не потонеш, а и ако потонеш гле колики си, на пола Дунава би ти била вода до пупка.

Драги виноградар закорачи десном ногом на тротоар, а леву, дрвену, морао је добро да искоси како би коначно био са обе ноге на тротоару. Мрда главом, има каубојски шешир, пожуто као и његови зулуфи и бркови од прскања винограда плавим каменом и креозаном. Подбочио се левом руком, мрда главом као и увек и пиљи у имењака.

– Аууу, весели Драги, што си пропао. Морам да кажем госпа Радмили да те мало боље порани, гле како си се усук'о ко папуџијски мачак.

– Аман, тешко би мени било од њене хране, не би имао ни двеста кила да није чорбаци Мојсија. Него, Шокотан, да играмо нас два Драгија против тебе и Гуте?

– Важи. Него, Драги, да ми даш тај твој шешир да идем у њега.

– Како д' идеш у њега? Немо', Шокотан ако Бога знаш да се шегачиш. Шешир ми пратио брат Миролуб из Америку. Ди би ја

нашо овде шешир са оваке велике стреје, добар је и кад пада киша и кад прскам виноград, а и брани ме од сунца, а ти ћеш д' идеш у њега, срам те било ванцаго једна.

– Пустити ти Шокотана, поткивачка посла. Зар не видиш да оће да нас изнервира па да изгубимо партију. Него, дај ти, Драгитине, још један бокал 'ранцаде и дај једну чашу да сунем и Шокотану да се освежи, видиш да је засапуњао па само дува, а не зна више ни шта прича па ми вређа побратима благочестивог виноградару Драгету.

– Сачувај Боже, 'ранцаду више не пијем од Преображењског вашара у Коларима, тад сам и ја пострадо кад је Драгутин затров'о пола вашара сас његову чувену 'ранцаду. Од тада га зову Гута тровач. Него, седај, Драгитине, да одеремо ова два пацера, да им покажемо како се играду табланети. Папашо, ај' да бидеш судија и бележник.

Папаша се прену и скљока са шамлице, а притом му се уз цангртање стакла откотрља празно полакилче.

– Еј, црко дабогда, уштво једна јеврејска, попио си сву деда Добрину ракију, како ћемо ми сад да помјанемо деда Добру! Јес да ниси Рус, ал' пијеш ко они.

– Ну, ја сам највише заслужио да попијем њему за душу. Ја њему подарио слику са белим фијакером и покојним белцем што му црце од гунтураћа и сакагије. Завјут га по имја Жика да се освети комшији Жики, па кад потера фијакер кући он скрене у улицу Браће руса, и кад избије на Царину до Римског бунара, он скрене кроз сокаче где је Жикина кућа и почне да пуцкета бичем и да се дере ка биров на Белца што може јаче: „Ајде, Жико, ђи, ђи, ђи...!“ Зато да помјанемо и деда Добриног Белца. Вјечнаја му памјат.

Загрцну се Папаша, и онако накресан заплака ко за неким најрођенијим.

– Имам једну молбу, пре него што почне партија.

– Ајде, кажи Драги.

– Кад се овако наје'м, мени нешто окрхају руке па ми од стомака далеко астал, једва доватим талон за карте, а камоли да делим карте, па нека дели уместо мене мој побратим Драги.

Сложише се сви милосрдно са обзиром на ситуацију са Драгетом. Овај узе шпил карата да подели уместо Драгета.

– Еј, Драги, немо' да дремаш него играј.

Драги се прену, закиљи на једно око па подригну и са напором досегну до талона да однесе великом десетком.

– А-уу, Драги, што баздиш на бели лука к'о да си појео цео венац уз ону телећу главу. Еве га, захркао, крклџа, ждероња ниједан.

Драги се пробуди и баци даму на жандара, опет захрка и испусти „голуба“, а везано кљусе се прену и зањишта.

– Аман, Драги, немо' се више испрдужеш, ви'ш да смо сви зачађавели од твог прдежа!

– Добро, бре, Шокотан, де, нећу више. Ма, није ни твоје дупе свилено, ономад када сте ти и Божа Кавурма јели они папци у сафту у баба Јокину кафану, прдео си ко штука, па ти ники није ништа рек'о. Још си изуо те твоје баканџе од опанци па нам се душа усмрдела. Мислили смо да нам Стева Бакаба бацио твора под астал. Него, дај Гуту сад један бокал ладне воде да се загасим. Можда ми се спава од оне твоје 'ранцаде што си се с њоме прославио на Преображењски вашар.

Попи Драги на душак бокал ладне воде и поче да се гњезди на хоклицама ко-

је претећи шкрипаше. Одоздо се догега чорбаџи Мојсије, носи у задигнутој кецељи тавче пуно врућих ћевапа и уштипака.

– Еве ви, ја сум решио да ве почастим сас овај мезетлук од вруће скаре.

– Фала ти, чорбацију, него шта ћемо са бата Драгета кад се он отоичке прејео.

– Ма, не бринте ви за мене, имам ја једно резервно празно црево, па ћу да у њега сместим још који залог.

– Двајес три, двајес четири, двајес пет, двајес шес', пата карте. Папашо, не дремај него пиши, ми имамо дванес' а они десет. Ти, Шокотан, делиш.

Шокотан поче да шуца, климајући главом. Драги поче да подригује, а све му нешто бућкурише из стомака. Драги виноградар се укрutio, пожутео, напунио уста и престао да мрда главом. Сви погледаше у њега, кад ти он одједаред зину и поче нешто да замеће главу уназад, те одједаред жестоко кину, такорећи – рикну као звер, те онако приметити уназад преврте се са хоклице, шешир му се откотрља низ калдрму, притом дрвеном ногом претури сто и недужног дремљивог кибицера Папашу. Сто са плочом од вештачког мермера паде Шокотану на курије око и он рикну од бола и на сатице паде на дебелог Драгета те и хоклице попустише под силним теретом. Гута се изви к'о пантер и избеже ову општу страдију. Чорбаџи Мојсије седи на калдрми са тавчетом у крилу и роштиљем у њему, зинуо и трепће па изусту:

– Оф леле, леле, аман!

И кљусе се ускопистило, пропело се везано и уплашено па њишти, а бурад поиспадаше са тарге и ено их већ се котрљају низ улицу. Шокотан се подигао и стоји на једној нози, отвара уста и дува али никако гласа да пусти. Гута се крсти и каже:

– Да знате да нас то Господ опомиње што нисмо ишли код нашега деда Добру на задушнице.

Драгета виноградару подигли, метнули му шешир на главу. Он стегао уста, клима главом:

– Ц, ц, ц... што нас снађе белај, ајд' сад мало да се оправимо, па да одма кренемо на деда Добрин Парастос.

Кљусе се примирило, млати репом, брани се од обода и пападаћа и гледа како припомажу Драгету да смести дупе у таргу. Смести се и Гута са два сифона соде. На крају, смести се и Драги виноградар а за дрвену ногу није било места те оста да стрчи из тарге. Напред се, поред Драге Шокотана, са роштиљем у крилу сместио чорбаџи Мојсије. Драга затегну дизгине и потера узбрдо кљусе Драгета Виноградару:

– Ма, знао сам, чорбацију, да ће да нас стрефи неки малер кад си ти решио да нас частиш.

– Понели сам из радњу два сифона соду. Успут ћемо да купимо два балона вино од Панте Ђирковог или од Драге Пуцике, да се види пред деда Добру за душу.

– Бог да му душу прости! – рекоше сви у један глас.

Кад сам био у Смедереву

Сретен Л. Поповић

Од Београда се може у Ниш ићи на две стране: водом до Смедерева и Добравице, и после сувим преко Пожаревца на Свилајнац и Ћуприју; или од Београда преко Гроцке, Смедерева, Сараораца, Велике Планае, Брзана итд. Кад се иде с поштанским колима, свуда се туда мењају поштански коњи.

Код Багрдана пређе се преко моста на речици Осипаници и дође се у Копривницу, малу варошицу, где има уљудних механа за госте, као и по свим оним другим штацијама. Осипаница је међа између округа крагујевачког и јагодинског. Путовање је на колима кочијашким, којих сад, као што рекох, има доста; како кад, али никад није скупље од 5-6 дуката до Ниша, откако је Ниш у нашим рукама. Како сада иду многа кола са еспапом, путницима и ради других потреба у Ниш, то се отуд до Београда могу наћи кола за натраг и по 2-3 дуката. Храна није скупа, и прилична је по свим друмским механама. У Гроцкој, пошав из Београда, може се доста добро ручати у механи, коју сад држи неки Владимир Бељански. У Смедереву се може преноћити, а и добро по европски ручати у газда Рашиној кафани на Дунаву „Код Лава“. Ту највише долазе отменији гости и господи, и гости су двојном веселији и у добром расположењу само ако је за столом и у друштву агенат гранцуског паробродско-железничког друштва г. Сава Станковић, с којим сам се при повратку са мог пута први пут ту упознао.

Док су се поштански коњи мењали, изиђем мало по вароши и сокацима смедеревским да видим да ли се је, и уколико, ово место променило од пре четрдесет година откако сам га оставио. Осим неколико кућа на Дунаву и нешто, и то више у горњој чаршији, све скоро остале куће по сокацима и дућани око пијаце остали су такви исти као што сам их пре четрдесет година оставио.

И кућа Спасића, и Јање Томића, и Јање Добошара и многе друге онакве су исте. Но нема ми на пијаци у моје време начињеног судског здања, до садашње велике цркве, које онда није било. У реченом је бившем здању моје господство у 1836. и 1837. годину пунонадежно практиканствовао. (...)

Кад сам био у виноградима смедеревским, код познате тулбе, која је начињена у ово време кад су Турци овладали Смедеревом, а у знак успомене на неког дели-дервиша, кога је наш старац Ђурађ Бранковић, кад нико други није хтео ни смео на мегдан му изаћи, на том месту копљем тако приковао да је мртав остао. Што други не хтеде изићи дервишини на мегдан да замени старца, знак је да се омладина већ разнежила била, а то сведочи и пе-

сма коју сам пре четрдесет година у Смедереву чуо, која се и данас пева, а певала се можда и за време Ђурђево; она овако гласи:

Што град Смедерево

ваздан затворено,

ваздан затворено,

сву ноћ отворено, итд.

(...) Но сад се опет вратим на моје проматрање. Кад бејаш већ на уласку у Смедерево, потражим очима и стару терасну, али нема ни ње, нити оних пирамида што су у њој биле. Терасна се звала једно место где су у оно време неки Грци ту правили ђемије, које су после низ Дунав у пространо море пустили да плове. Да, онда су се могле правити овде ђемије, што је било доста шуме, храстова, који су запамтили и Ђурђа Бранковића, а и Немањиће. Ђулад су пак била од камена, која су донесена из разваљеног Кулича града, који је био близу утоке Мораве у Дунав. Интересантно је да се зна и ко та ђулад нађе. За моје време још је био жив неки поп Илија који се није толико петрахиљем колико копањем и истраживањем старина бавио. И чудо је да где год је потражио, наишао је на нешто, али као да никада није нашао новац или других каквих драгоцености. Онда је, а тако ти је у сва времена, била нека манија у истраживању скровишта. Не дође ли и сам потомак Обилића чак преко мора из Америке да овде тражи оставину својих прадедова? Из детињства памтим да су из прека долазили људи са читавим описима о положају места где је закопано благо. Кад сам био у Смедереву и једног дана ишао са мојим покојним другом Стојаном Спасићем у Кулич, он је већ лежао у развалинама. И саме те развалине је поп Илија имао стрпљења да премече и претура. При том преметању дође и до самог свода. Провали га, и шта у њему нађе? Ништа друго него горе поменути ђулад, за коју су га после околна села око Кулича проклињала зато што је кнез Милош, чувши за ђулад, наредио да се кулуком преносе и сместе на терасну. И око пута крај Дунава код села Орешца нешто је поп чепркао и тражио (ја сам бар онда, ту пролазећи, трагове виђао). С никим другим није тај посао радио него са верним својим слугом Стојаном. Једног дана (сећам се добро тог времена) дође поп у исправничество, или већ беше магистрат (оно је најпре суд, па онда исправничество и затим магистрат са асесорима и вицеасесорима), заиште дозвољење да може у месту такозваној Царини тражити сакровишта. И онда је постојало правило да се сакровишта са знањем власти могу тражити. Наше магистратлије зачуде се што поп, који никад досад није тражио дозволе, – а међутим се знало да он непрестано копа и да од времена на време нове рупе и копатине преко ноћ искрсну којих пре није било, – сада исту

тражи. Најпосле даду му дозволу и једног пандура, али међу собом говорише: „Мора да је попу велика мука кад сад тражи јавну помоћ.“ отиде се на Царину, кад тамо, – место већ откопано и велика плоча стоји, коју поп и његов Стојан нису били у стању подићи. Зато је морао тражити дозволу и повео са собом више људи. Плоча се покрене и уздигне, а под плочом озидаан ћемер-свод, а у ћемеру пуно блага, бистра као кристал-вода. Држи се да је ово била чатрња-цистерна – за скупљање воде, која се по чунковима одвалаја, али где? Неки веле у Смедерево, други у Ћириловац, где тађе има старина. Да не буде ту у близини и онај прекрасан летњиковац Некудин нашега Ђурђа Смедеревца, у ком је многе посланике страних дворова дочекао? Некудин место има на Косовом Пољу, западно од Врање.

Окренем се да видим да ли и како сад стоји онај редут више старе смедеревске цркве на југозападу од Смедерева, на који сам се толико пута пењао кад сам у Смедереву био. Сад га са особитом пажњом гледах и чисто тражих очима оно што напред знадох да нема. –Од оног времена кад сам на редуту последњи пут био па досад, читао сам доста књига цароставних и у њима сам нашао један нацрт о Смедереву. По том нацрту, на темењу тог брега стоје зидине и грађевине. Около зид, унутра једна кула и више здања. К југу, низбрдо, пружен је некакав дугачак по брегу искривудан зид, и у том се нацрту губи. Од данашњег града Смедерева на том нацрту нема ни спомена. Зачудо ми је да од врха редута до подножја брега нема нигде обележене оне старе смедеревске цркве. Можда је и она онда још у земљи затрпана била. Слушао сам да је та црква случајно нађена. Прича је оваква: Једно је чобанче чувало по странама тог брега овце. Оно би често виђало да овнови са својим роговима тамо нешто рију и да се о нешто чешу рогови. Оде на место са својом чобанском буцом; опази нешто и стане чепкрати буцом, док не изађе на видик крст. По том се крсту црква нађе и из земље ископа. Ако се добро опомињем, било је онда говора о неком у цркви натпису. По том би натпису та црква била, ако се опомињем, из године 800. Каниц држи да нема прилике да је црква затрпана била земљом. Напротив, кад помислимо на провалију, где су данас најбољи смедеревски винограду, у које је

лоза из Италије донешена за време цара Проба, онда лако може бити да је и црква у провалији лежала, кад је на поменутом нацрту нема. – Канда нема више ни оног у Смедереву риболова који је за мога времена био. Бар не видех многе оне као негда по Дунаву знаке, тикве и рогознице, од пуштених у воду удица. Један Смедеревац, нећу да га именујем, буде за нешто кажњен, и он онако врућ оде одмах да проба срећу на удице, које је пред градом бацио за хватање моруна. И заиста, срећа му је била наклоњена, као и на батине; извуче моруна која је 120 ока била тешка. – Уопште је уверење да је од оног времена нестало по Дунаву моруна откоко су почели пловити пароброди и распршили сву по њему рибу. Барем у Београду нема више оног силества буцова као негда. Оде све у море, па ће по свој прилици бити да је и онај цара Јозе шаран отишао. Какав је то цар-Јозин шаран? У оно време кад је цар Јосиф у време аустриско-турске војне у години 1788. био у доњим крајевима, Банату, донесу му наши рибари на поклон једног донде невиђеног и нечувеног великог шарана. За шарана се држи да најдуже живи од свију риба. Цар Јоза (он је у нашем народу под тим именом познат), онако као што га је бог дао да свако његово дело у спомену остане, награди рибаре добро, али им и врати шарана натраг са заповешћу да га опет у Дунав пусне. Но и то није доста. Он да сковати и метнути на шарану златну бурму или прстен, и на њој ону годину кад је шаран ухваћен и пуштен. И то је још мало за дух цара Јозе. Он у Темишвару оснује и фонд том шарану. По статутима тог фонда, сваки онај који унапредак ухвати тог познатог царевог шарана, дужан је био пријавити га најближој власти и одмах га у слободу пустити, али не без икакве плаће и вреће. Из шаранског фонда толико би му се и душло платило што иначе шаран вреди. Од тог времена па до године 1840, кад сам о историји тог шарана у Бечу читао, двапут је или трипут (ако се добро опомињем) тај шаран хваћан и пуштан био. Да ли је и од тог времена био хваћан, не знам. После ме је забунила политика, па нисам тражио више да читам о историји шарана, него шта људи раде и какви су. – Надам се да ми читаоци неће замерити што и ове појединости и успомене на Смедерево изнесох.

VILA JUGOVOS
 Beogradski put bb
 026/647-271 fax:026/671-275

Kutak za uživanje...

Партизан из гимназијске клупе

Сџаро гробље је својеврсна историјска читанка Смедерева. Да је ипак, сведоче приче које у Смедеревском Маџазину објављујемо, јер, судећи по људима којима је последње коначиште, Сџаро гробље одавно је завредило да његове историјски сџоменик нашег града. И културни, који ће лепо сведочити о нама.

Пише: Александра Бојановић

Свако време има своје хероје. На старом гробљу у Смедереву, на надгробним плочама са петокракама, остале су забележене приче неких од њих.

По једном, смедеревска Гимназија је дуги низ година носила име.

Јован Јанићијевић рођен је 1922. године у Смедереву у кући богатог судије Жике Јанићијевића. Породица је имала велико имање у граду и уживали су углед међу суграђанима. Од сина судије Јанићијевића се очекивало да настави очевим стопама и увећа породично богатство. Међутим, од ране младости Јован се дружио са сиромашном децом и често им поклањао своје ствари и играчке. Одрастајући у оваквом окружењу Јован је врло брзо постао заинтересован за, тада настајућу, комунистичку идеологију. Остало је забележено да се судија Јанићијевић, као један од богатих људи тог времена, веома противио оваквом развоју свог сина и да је на све начине покушавао да Јована одвоји и од оваквог друштва и од социјалистичких идеја које су ишле са њим. Тако је, по упису смедеревске гимназије, Јован по жељи оца убрзо био премештен у Штип код рођака да тамо настави школовање и склони се од утицаја комунистичке омладине. Ипак, Јован је и тамо наишао на истомишљенике.

У сећањима његових пријатеља остало је забележено да је био повучен, тих, али веома интелигентан и великодушан младић који није људе делио према класама и који је увек био рад да помогне свакоме коме је помоћ била потребна. Како је био из веома имућне породице, Јовану су одећа, храна и новац редовно стизали из Смедерева у ђачки дом у Штипу у коме је био смештен. Све то он је делио са својим сиромашнијим пријатељима. Остала је забележена анегдота по којој је једном Јован са групом ђака који су бојкотовали часове веронауке, био избачен из дома. За сиромашне ово би тада значило и крај школовања. Јован је тада закупио једну велику собу и у њу сместио све избачене ђаке. Како је организовао и исхрану, ускоро је о овој соби почело да се прича као о „Јовином дому“. Ово је веома сметало школској управи па је судија Јанићијевић позван да ситуацију смири. После интервенције Јовановог оца сви ученици су враћени у дом, али је убрзо после ових догађаја Јован Јанићијевић избачен из гимназије у Штипу тако да је матурирао у гимназији у Велесу.

После завршене средње школе уписао је Медицински факултет у Београду. Ту је наишао на идеолошке истомишљенике и 1940. године постао је члан Комунистичке партије Југославије. Због своје партијске активности често је хапшен, а после издржавања једне затворске казне у згради монопола 1942. године придружио се партизанима. Био је члан среског партијског руководства КПЈ за великоорашки и јасенички срез.

Погинуо је негде између Голобока и Смедеревске Паланке 2. септембра 1943. године. Тоша Вукански, новинар „Нове Македоније“ и један од Јованових школских другова из Штипа овако је то записао: „Ми, његова генерација и први скојевски другови нисмо нимало били изненађени кад смо, после победоносне револуције, пребројали редове и чули да ни нашег друга Јове нема више међу живима, да је пао у борби за своје животне идеале. Несебично је давао све и зашто не би и живот, јер он га је одавно и пре тога почео делити“.

Одлуком из 1966. године смедеревска гимназија понела је име „Јован Јанићијевић“. Тако се звала до 1991. године.

Херој из нашег града

Још један од наших некадашњих суграђанина који су вечни дом нашли на Старом гробљу, а који су се борили под заставом са петокраком постао је херој. Али народ на овим просторима кратко памти.

Смедеревац, **Иван Стефановић Срба** родио се 30. маја 1912. године у кући његовог оца Косте нешто мало изнад Редута.

После детињства које је провео у Смедереву, запослио се као радник у железничкој радионици. Од ране младости се кретао у круговима социјалистичке омладине и био активан у разним удружењима која су захтевала побољшање услова за рад радника. Остао је упамћен као снажљив и дружељубив човек са јаким осећајем за неправду. Од 1938. године био је активан члан Уједињених радничких синдиката у Смедереву. 1940. године примљен је у Комунистичку партију Југославије.

После почетка Другог светског рата и окупације земље Иван Стефановић је радио на прикупљању оружја и агитацији за народноослободилачки партизански покрет. Био је задужен за ширење партијске организације у подунавском срезу. Када се 1941. године придружио оружаним снагама био је један од првих бораца грочанско-смедеревске чете Космајског одреда. Почео је као обичан војник али је убрзо постао водник, а касније и командир чете. Ивана Стефановића саборци памте као снажљивог, одлучног и

храброг борца. Остале су упамћене борбе које је његов одред водио код Малог Орашја и Губереваца. Од маја 1943. године па до краја рата био је командант Космајског одреда.

Као истакнут борац Иван Стефановић се брзо пео на партијској лествици. 1944. године једно време је обављао дужност и команданта Шумадијске бригаде. Исте године постао је члан Окружног комитета Комунистичке партије Југославије за Младеновац. На тој функцији остао је и после рата.

Ране које је задобио током рата нарушиле су здравље Ивана Стефановића. Већ 1946. године се разболео. Умро је 22. августа 1948. године, а за народног хероја проглашен је 8. октобра 1953. године.

А о памћењу народа остао је да говори податак да је са споменика подигнутог у част Ивана Стефановића Србе испред његове родне куће неко украо спомен плочу.

Они храбри

Један део прича свих оних храбрих палих у ратовима тако честим на овим просторима вероватно никада неће бити испричан. Да сведоче да су једном били, борили се и умрли под заставом једне државе остале су да сведоче гробне плоче које, на крају приче и остану иза сваког од нас.

Неки од њих су били и **Мирко Суботић**, првоборац и **Тихомир Степановић** који је ратовао у Првој пролетерској бригади. И њихови гробови се налазе на Старом гробљу. Остале податке о њима нисмо успели да пронађемо.

Ипак, сматрамо да су заслужили да се нађу у овом тексту и да их је било важно поменути.

Живот напуштеног парка

Посијоје месина која одају ушисак изолованости од околних дешавања, од креињања живота у њиховој близини, од свакидашњеј људској функционисања. Појуи самодовољних осирва, ири сусрећу са њима намећу сојсйвени идентитетей, маме на йерсонификацију, йосйављају зајонейке. А йамо йде има зајонейки, има и смисла који зајонейки даје вишйалносй.

Пише: Марко Цвејковић

Један од топоса укључених у локалну географију Смедерева на кога се може применити претходно дата карактеризација је напуштени базен на територији Ковачићева, или, тачније, читав комад земље који обухвата базен, стасито и упечатљиво дрвеће на појасу око њега, и чесму саздану на месту врела од кога вода, следећи путању благог нагиба, допире до базена оним делом који није изгубљен при успутном натапању земље. „Језерце“ – та реч присутна од дечачких дана, одомаћена са набојем интимизирања и подсећања на драж упознавања са посебном, до извесног тренутка непознатом локацијом у граду, та реч вибрира и одјекује зарад сведочења о вредности оних похођења која не губе изазовност о свом понављању, већ је изнова потврђују.

Породично окупљалиште...

Чињенице су важне за објашњавање данашњег изгледа места коме се у овим ретцима посвећује пажња, али чињенице нису гра-

нице утисака, нису пресудне за доживљајни колорит и за исходе до којих долази при активном посматрању. А оно до чега се долази обраћањем фактографији јесте то да је педесетих година минулог века у Ковачићеву, илити Ћириловцу како га још увек старији Смедеревци називају, на терену припадајућем Пољопривредном комбинату „Годомин“, ископан базен дубине око 5 метара, по својој првобитној намени спремиште воде коришћене за наводњавање земљишта које је у околини недрило годоминске воћњаке. Дакле, „језерце“ је испрва имало сврху задовољавања практичних, пољопривредних потреба. Временом, базен и тло непосредно уз њега у коме се корени моћно дрвеће добијају статус пријатне зоне окрепе, одмора и уживања. Поред практичне функције, том месту постају својствени понуда естетског угођаја, атмосферичност, могућност искушавања једног освежавајућег амбијента. Радило се чак и на планском сађењу ружа које су, када би процветале, ступале у суптилно, племенито садејство са дрвећем, травом и водом. Поједини запослени имали су задужења везана превасходно за одржавање и чување тог екосистема лепоте. Превлазишавши улогу једне тачке у оквиру радног места годоминских делатника, парк са „језерцем“ идентификован је и као породично окупљалиште, као занимљиво упориште дечјих игара, као једна оаза zgodна за провођење слободног времена.

... и кобно купалиште

Ипак, човек никада не може бити потпуно безбедан, и нема задовољства које не крије наличје. Наиме, осећај присности и релаксираност када је базен био у питању подстицали су, углавном младе, да током врелих летњих дана у њему потраже расхлађење, те је „језерце“ коришћено и као купалиште. Али, за неке је на место благотворног контакта са водом дошла смрт. Губитак

Фот. Јашарина Ђелбадин

Тихи жубор заборављене чесме

Фото Кайарина Геладян

Породично окуйялиийе...

Фото Кайарина Геладян

... и кобно куйялиийе

неколико младих живота, до кога је долазило услед „пресецања“ при наглом и неопрезном улажењу у воду за време високих летњих температура одагнао је из парка зраке беневољентности и навукао сени трагедије. Током једног периода била је чак на снази и забрана залажења у простор око базена.

Подводна депонија

Утопљенички спомен, насељенички талас који је захватио Ковачићево изгонећи из њега и годинама уназад знано име Тириловац, одстрањивање годинских воћњака, преоријентисања у управљачкој политици комбината – све то доприносило је запостављању парка са „језерцем“, одустајању од бриге о њему, прављењу дефинитивног отклона од пријатељског и уређивачког доношења. А људи су се већ својски потрудили око онога што им несумњиво добро иде, то јест око контаминирања. Свакојаки отпад мутио је и онечишћавао бистрину тихог „језерцета“. Било је ту гвожђурије, покварених електричних апарата, а неко је успео да буде толико креативан да убаци и читаву шкољку аутомобила. Није било тешко на ипак невеликој површини створити читаву једну подводну депонију. Некадашњи врт уживања постао је забавни парк за сакупљаче старог гвожђа који су одговарајућим сајлама извлачили „олупине“ и стручно издвајали оно што им је могло бити од користи.

Тихи жубор сакривене чесме

Данас, парк је жив, али, чини се, жив на један начин који се опире свођењу на просторно-временске координате којима се служе људи чије се куће налазе у његовој близини и према који-

ма се иначе оријентишу људи у обављању својих дневних послова. Околу њега пролазе возила крећући се по сада употребљивој, асфалтираној саобраћајници. Али на измене околиша он као да има нарочити имунитет. Запуштен, диваљ, препуштен себи, растао у коров, он живи интензивним животом прибирајући енергију тамне стишаности.

Испод глатке површине воде, сада полумочварног изгледа, може се видети талог од трулог лишћа у коме се губе камене стенице, као да са ивица базена воде у бесану подводну мирноћу. Чесма је још увек ту, једва видљива од набујалог растиња, али одајући неуморно једнолично жуборење. Стара, богато разрасла врба туробно тихује и стражари са још пар дрвета на којима су уочљиви трагови сече и болести, али која настављају да буду чувари тајанства. Све то заједно, на тлу које се некако прозлило чувљујући својеврсну захтевност за евентуалног посетиоца, учествује у евоцирању исонских сила у бићу усмерених на митотворачку перцепцију света. У овом случају, у простору такве перцепције, као забран вазда прожет духом иницијацијског лебди аветињски парк. Залажење у њега са озбиљношћу и поштовањем повлачи ишчитавање неисцрпних порука једног засебног, хипнотичког света. И тај свет има моћ да искушава онога ко се са белегом очуђености у њега загледава.

Sada smo svi u biznis klasi.

Passat CC Space je potpuno poseban kupe. Ili sedan? Zapravo, presedan u svojoj klasi. Savršeno elegantan i udoban, moćan i prefinjen u isto vreme. Uz tri sedišta na zadnjoj klupi, multifunkcionalni volan obložen kožom, prednje i zadnje parking senzore, klima uređaj "Climatronic", sada može biti Vaš po akcijskoj ceni od 29.990,00 € sa PDV - om.

Ovlašćeni diler Volkswagen vozila:
Autocentar NR
Beogradski put bb, Požarevac
Tel. 012/515 245, 515 247
www.vw-autocentarnr.rs

Guten morgen!

Novi Caddy GP

Ne propustite pravu poslovnu priliku! Volkswagen privredna vozila stvorena za posao koji ne sme da čeka, sada po cenama koje ne treba propustiti. Konstruisana da se prilagode svakoj vašoj potrebi, sa mnoštvom naprednih opcija. Ekonomična, snažna i pouzdana, ergonomski prilagođena Vašim svakodnevnim naporima. Uradite svaki posao, ma koliko da je velik.

Ovlašćeni diler Volkswagen vozila:

Autocentar NR
Beogradski put bb, Požarevac
Tel. 012/515 245, 515 247
www.vw-autocentarnr.rs

Privredna vozila

Корзо

Н ије било тако давно.

Дете на црно-белој фотографији старије је само двадесет година. Да ли му се оно што је пожелело тог децембарског дана икада испунило? Да ли је довољно времена прошло за сећања?

Ондашња Улица Маршала Тита, данас је Улица Краља Петра Првог. А вазда је била градски **корзо**.

Овде му је, код овог стуба, био крај.

Са леве стране само један кафић, „Менора“, а данас „Африка“ и „Ред Џи“.

Са десне стране самопослуга „Дунав“, пре ње Металургија, продавница шпорета која се, нормално, звала „Пламен“, а данас кафићи, „Амфора“ и „Гамбини“.

Једино је исто доба дана када су фотографије направљене, негде сат-два пред поноћ, само што су се навике промениле. У оно време корзо се у те сате завршавао, а данас излазак у град тек почиње.

Изгледа да је довољно времена прошло за сећања? Помало, чак, и носталгична.

И ту је овој причи крај.

... а данас излазак у град тек почиње.

У оно време корзо се у те сате завршавао...

Ведуте Смедерева у сликарству Радомира Матејића

Први смедеревски ликовни уметник са академским образовањем у годинама после Другој светској рати био је **Радомир-Раче Матејић** (Биновац 1922- Београд 1997). Академију ликовних уметности, одсек сликарство са специјалном, завршио је у класи професора Ђорђа Андрејевића Куна 1956. године. До седамдесетих година прошлог века, може се рећи да је био изузетно активан у ликовној култури Смедерева самосталном и заједничким изложбама, учешћем на изложбама Подунавске ликовне групе Смедерево, и калнијалним ликовним остварењем какво је несумњиво било осликавање ентеријера биоскопа „Светлост“ моћивом „Подизање прада Смедерева“. Живео је у Београду као слободни уметник, а бавио се и издајошким радом.

Пише: Мр Снежана Цвејковић

По завршетку ликовног образовања Радомир-Раче Матејић представио се Смедеревцима самосталном ликовном изложбом приређеној у јануару 1957. године. Тим поводом ликовну критику у недељнику „Наш глас“ написао је врстан смедеревски интелектуалац и поета, мр књижевних наука Милорад Илић Прика (Радицац 1924 – Смедерево 2004). Из овог приказа издвајамо следеће: „Бави се већином фигуралним сликарством, надањује се лириком реализма, са призраком импресионизма у поступку и бојама. Узори: Французи, особито Матис и то у потезима ка декоративном. Избегава апстрактност. Преовладава лирска нота, смиреност (Аутопортрет), једноставност, топлина, атмосфера.“ Претпостављамо да је ова изложба била приређена у гимназији у Смедереву, и да су на њој доминирали мотиви из Смедерева. Радомир Раче Матејић сликао је пејзаже, актове, портрете и мртве природе, углавном техником уља на платну. Пре представљања смедеревској ликовној публици, излагао је у Београду, са колегама из класе Ђорђа Андрејевића Куна, у Дому Југословенске народне армије. Поводом стоте годишњице гимназије у Смедереву, 1971. године, излагао је са вајарем Селимиром Селетом Јовановићем. Затим, на десетој изложби Подунавске ликовне групе Смедерево 1974. године.

Ликовно остварење по чему ће га Смедеревци свакако памтити јесте осликавање предворја и сале биоскопа „Светлост“, мотивима зидања Смедеревске тврђаве.

Надахнут епском поезијом у којој „градозиданије“ заузима важну позицију, на плочама лесонита, Раче Матејић осликао је спољне површине галерије биоскопске сале и предворје на улазу у салу. Узбудљива ликовна представа, овог у свести и историји Смедереваца, најзначајнијег догађаја, изведена је током 1957. године, што нам говоре и записи аутора на више места. Сложена ликовна композиција испуњена је низом наративних елемената сачуваних у легендама, епској поезији и историјским изворима. Колористички крајње рестриктивно сликарство, савршене стилизације облика који је на неки начин евокација сликарства античких ваза, указују на зрелост и маестралност Рачета Матејића. Поме-

Радомир Раче Матејић, Чича Панићина кућа у Смедереву
око 1956/57, уље/ћлаино, 45 x 65 цм, инв. бр. 2, вл. Музеј у Смедереву

Радомир Раче Матејић, Панорама Смедерева
око 1956/57, уље/ћлаино, 45 x 65 цм, инв. бр. 3, вл. Музеј у Смедереву

Радомир Раче Матејић, Продавац риба
око 1956/57, уље/карџон, 56 x 70 цм, инв. бр. 59, вл. Музеј у Смедереву

Радомир Раче Матејић, Подизање града Смедерева (деталј)
1957, Биоскоп „Светлост” у Смедереву

нимо и податак да се на ликовне композиције надовезују стихови Милорада Илића Прике у горњим зонама сликаних површина.

У Музеју у Смедереву чува се пет слика Рачета Матејића, од којих су три директно везане за живот и архитектуру нашег града, и то: *Чича Пантина кућа у Смедереву*, *Продавац риба*, и *Панорама Смедерева*. Остале две су *Женски акт* и *Ваза са цвећем*. Веома је интересантно да су две слике *Панорама Смедерева* и *Чича Пантина кућа у Смедереву* добијене на поклон од Општине града Смедерева, док су остале откупљене или добијене на поклон од аутора. Сliku *Ваза са цвећем*, музеј је недавно добио на поклон од ликовног уметника и дугогодишњег конзерватора Музеја у Смедереву Миленка Браце Остојића.

Продавац риба је слика типична за град на Дунаву, и она би могла да буде једна од програмских слика Смедерева. Широки потезима, и топлим колоритом дочаран је детаљ једног пијачног дана у смедеревској рибарници. Централним планом слике доминира трговац, који својим ставом и гестуалношћу представља човека који са задовољством обавља свој посао. У првом плану је пуна корпа живо насликаних риба. Посебна драж ове слике управо је у осликовању атмосфере чему је Раче Матејић посебно био вичан. *Панорама Смедерева*, представља оку пријатан ликовни поздрав, са основним доминантима града, средњовековним престоним градом на Дунаву и храмом светог великомученика Георгија, са околним кућама, зградама и још увек постојећим кућерцима из шездесетих година прошлог века. *Чича Пантина кућа у Смедереву* данас постоји само на платну Рачета Матејића. Ниска, приземна кућа од набоја, окречена у бело, на брежуљцима изнад центра Смедерева, у бујној вегетацији, романтичарски је призив некадашњих времена.

Сlike о којима смо писали биле су изложене на самосталној изложби слика Рачета Матејића 1957. године, затим у смедеревском музеју на изложби слика из збирке музеја 1976. године, те изложби „Смедерево и Смедеревци у ликовној уметности“ 2001, као и на изложби „Сlike са Дунава“ 2005. године.

У следећем броју: *Стара смедеревска црква*

“METALING P.U.T.” d.o.o.
Ul. Šalinačka bb
11300 Smederevo

*Srećne Novogodišnje
i Božićne praznike
želi vam...*

...vaš salon alata i rasvete

20 godina sa vama.

tel/fax: 026-640-755, 640-750, 228-815
office@metaling.co.rs
www.metaling.co.rs

Стари нови Јазак

Фрушка Гора је с добрим разлозима у нашем народу названа и Српском Светом Гором. Многи њени манастири задужбина су Бранковића, од деспота Ђорђа до његових потомака. На јужним падинама Фрушке Горе налази се манастир Јазак који је од истоименог манастирског прњавора дељен малим током. Манастир је посвећен празнику Силаска светог Духа. На удаљености од око један километар северно од овог налазе се остаци првобитног манастира истог имена који се од градње нове цркве назива Стари Јазак, а био је посвећен Ваведењу Богородице.

Пот предању манастир Стари Јазак основао је деспот Јован Бранковић у другој половини 15. века, а први запис о његовом постојању потиче тек из 1522. године. У манастир су 1705. године пренете мошти цара Уроша. Зидане новог манастира Јазак почело је 1736. године, а већ 1741. у њега прелазе монаси из Старог Јазака. Манастирски зидани су између 1736. и 1761. године, а звоник је подигнут 1803. Иконостас је 1769. године сликао Димитрије Бачевић. Манастир је обнављан између 1926. и 1930. године. У Другом светском рату зидани манастира су поплаћени, али су до данас само делимично обновљени.

Данашњи манастир Јазак чине црква са звоником, троострани зидани и високи оградни зид који затвара порту.

Храбри витез деспот Јован

Јован Бранковић, деспот српски, рођени је брат деспота Ђорђа Бранковића, син светог Стефана слепог и унук деспота Ђорђа.

Био је ожењен Јеленом из породице Јакшића и имали су пет ћерки, али не и синова. После његове смрти Јелена се преудала за Иваниша Бериславића коме је 1504. угарски краљ доделио титулу деспота Србије. Јелена и Иваниш су имали сина Стевана Бериславића који је наследио титулу српског деспота.

Деспотску титулу Јован је примио од брата Ђорђа 1493. године и са њим ју је делио до 1496. године, када се Ђорђе закалуђерио.

Деспот Јован је имао сасвим другачије погледе на свет него његов брат. Уместо да постом и молитвом стекне себи небеско царство, одлучио је да својом војском победи Турке и истера их из некадашње деспотовине, па да се попне на престо својих предака.

Прославио се у борбама са Турцима, својим војничким подвизима у Босни, а нарочито код Зворника. Припремао је веома опсежне планове да уз помоћ Млетачке републике настави борбу са Турцима до потпуног ослобођења свога народа од њих, али га је смрт 1502. године спречила у томе.

Деспот Јован је и последњи српски деспот из владарске династије Бранковића који су се осећали као легитимни наследници „светородних Немањића“ и прихватили су се ктиторства Хиландара и других светиња чувајући свој народ и веру.

Ј.И.Т.

У животу није увек како желимо

Из Берана у Црној Гори, Миомирка Нешић још као дејте долази у Смедерево и ту завршава основну школу и Гимназију. После завршене Филолошкој факултету у Београду одлази у Босну и Херцеговину. Током овој последњеј ратне године се враћа у Смедерево и ради као професор српској језика и књижевности у Основној школи „Јован Јовановић-Змај“. Сада је у пензији.

Заљубљеник у писање

Родила сам се у Беранама ратне 1941. године. Отац ми је био напредни интелектуалац, па га ратни вихор није могао заобићи. Погинуо је у јануару 1942. године, а мајка је због терора пребегла својима у Пљевља. Ја сам остала у Беранама и тек после ослобођења мајка ме је поново видела. Неко време смо живеле у Пљевљима, а онда смо се захваљујући везама мога ујака преселиле у Смедерево. Мајка је добила посао у Водњу где сам ја завршила осмогодишњу школу. Убрзо после нашег пресељења у Србију мајка је добила посао у Интернату пољопривредне школе као васпитач, тако да сам у Смедереву завршила Гимназију. Брзо сам се уклопила у нову средину. Сећам се свих својих професора из Гимназије са посебним поштовањем... Сви смо волели нашу тетку Раду, чика Милета, чика Фићу и чика Пају, али и Влајковићку, Мугошу, Перишића...

Али, морам да издвојим Милорада Илића кога смо сви популарно звали Француз. Он је био изузетно образован човек, који ме је опчињавао својим знањем.

Од раног детињства заносила сам се поезијом, а још у осмогодишњој школи почела сам осим песама да пишем и свој први роман који наравно никад нисам завршила. Касније сам писала само песме јер је писање песама изискивало мање времена. Све школске свеске биле су прошаране мојим стиховима.

У Гимназији сам се наметнула као песник. У трећем разреду постала сам вођа Литерарне секције, па сам по том кључу била укључена у рад Клуба књижевника Смедерева, који је те 1958. године био у оснивању. Клуб је организовао књижевне вечери у Смедереву, Лозовику, Паланци, Плани, Београду и ја сам обавезно била укључена у програм. Један од најистакнутијих чланова је био професор Бошко Ђорђевић који је искрено веровао у мој таленат. Он је почео на диван и непоновљив начин да ми открива чудесан свет поезије. Био је заљубљеник у поезију, а ја опчињени слушалац каквог до тада није имао.

Повратак...

Уписала сам се на факултет 1959. године и мој рад у Клубу је сасвим престао. На факултету сам наставила да пишем песме. Учествовала сам на Трибини поезије организоване на Катедри за светску књижевност, али оне су биле ретке, једном или два пута за време мог студирања.

Хтела сам по сваку цену да останем у Београду након завршетка студија у јануару 1965. године. Конкурисала сам на много места, али сви су ме одбили. У то време прихватила бих посао и за који је потребна завршена само осмогодишња школа, али такве молбе нико није узимао у разматрање. Морала сам да напустим Београд и да покопам сваку наду да могу постићи неки успех у књижевности. Наставила сам да пишем, али скоро тајно и све то одлагала за неко време кад ће можда бити могуће да нешто урадим са тим материјалом. А онда је дошло до ратних сукоба у

Млада сјуденикиња на сјајном смедеревском Трју 1960: Миомирка Нешић

Босни и ја сам морала да се повучем из Олова у коме сам радила двадесет четири године. Тако сам се 1992. године поново нашла у свом Смедереву и овог пута заувек.

Најлепше године

У Олову су ми остале најлепше године живота, а и све што сам написала од гимназијских дана, па све до 1992. Последњих година више сам се бавила есејистиком, па је међу осталим рукописима остала и припремљена књига есеја за коју се била заинтересовала Љиљана Цикота – Тапо и неколико есеја је већ било код ње. Неке од тих есеја сам читала на Данима просветних радника у Фочи, Горажду и Сарајеву.

Међутим, ништа није онако како ми желимо да буде и ништа се у животу не дешава по нашој вољи. То је формулисао Црњански, а ја сам искусила у свом животу. Све што сам годинама писала пропало је, и кад сам дошла у Смедерево почела сам све од почетка. У самоћи коју нисам могла да избегнем остало ми је само да покушам да сва своја страховања и туговања претворим у реч исцелитељску, која ме држи да не потонем.

Стварање

Прво сам у преписци са пријатељима описивала шта ми се све издогађало, а онда ме је то подстакло да све то преточим у причу. Тако је настао мој први роман *Мачем од месечине*. Међутим, било је потребно да протекне пуних десет година, па да се усудим да роман објавим. Не треба посебно наглашавати да је то роман исповест у коме ништа није измишљено. Чак су и имена учесника у драми романа неизмењена.

ДЕО ИЗ СОНЕТНОГ ВЕНЦА „СМЕДЕРЕВО ГРАДЕ“

Семендријо из сна пропињеш се кроз време

Молитва се диже у небо и иште утеху и друга

Енергија васионе силази с неба као светло семе

Девојка затвара уснули град док на небу гасне дуга

Елегија почива у модрим таласима рајске реке

Ратови и замршени бојеви одлазе у небеске равни

Етар трепти равнодушно засићен од прошлости далеке

Васиона памти владаре твоје и сјај и понос давни

Одавде је Новак због Јерине круте одбегao у хајдуке

Грађење тврдог града прибавља јој епитет „проклета“

Ратови и немири доносе несрећу и горке муке

Агонија тако постаје вечна, а краљевска круна отета

Два слепа деспота лутају по вечности и пригушују јауке

Ехо њихове патње се чује и шири док траје света

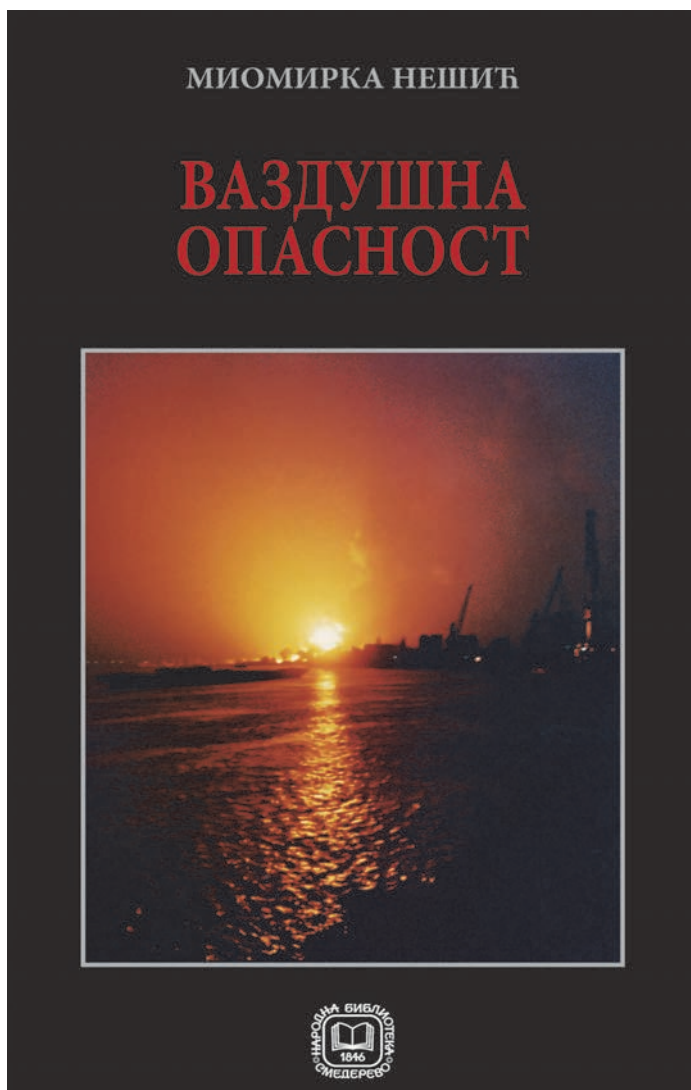
После ме је почела закупљати мисao да престанем да лментујем над изгубљеним рукописима. У једном тренутку ми је синнула мисao да ако су ми рукописи пропали нисам пропала и ја и то је била иницијална капсула за настанак књиге есеја *Златне птице*. Највећи број есеја из те књиге је, у ствари, поновљено писање на исту тему.

Разорени мравињак је настао одмах после првог романа, али у форми путописа, и у првој верзији имао је свега двадесетак табака. После *Златних птица* вратила сам се на тај рукопис и тако је настао роман путопис који има мало заједничког са првобитном верзијом. И овај роман је лирска аутобиографија. Написан је у првом лицу и описује моје прво путовање у Босну након свих болних догађаја. Он у исто време представља и понирање у себе и путовање кроз сопствену свест и подсвест.

Роман *Ваздушна опасност* би се могао узети и као део трилогије јер се и он може сматрати аутобиографским. Ипак, он се по форми разликује од претходних. У њему се напушта приповедање у првом лицу и овај роман је најприближнији роману тока свести. Окосницу приче чине стварни догађаји, а то је време када су бомбе падале на недужне српске градове на шта упућује и наслов романа. Личности у роману покушавају, понирући у себе, да се одбране од страха и понижења и да пронађу излаз у међусобном приближавању.

Тренутно сам у дилеми шта даље.

Имам већ написаних неколико сонетних венаца, довољно за једну књигу, а у рукопису ми је и још један роман који би, такође, могао да се узме као аутобиографски, али на неки посебан начин. И у њему је примењена интроспекција и нема временских ни просторних ограничења. Нема ни узрочно-последичних веза јер почива на току свести која никад није праволинијска. Тако би се, условно узевши, овај роман могао читати и од почетка и од краја или средине, а да се тим не поремети редослед догађања.

Драјан Павловић

Копчарска мала

Рејко који данашњи Смедеревац ујошредљава назив Копчарска мала да би њиме означио један од важнијих делова наше вароши. Још је Копчарска мала и добро проишла јер није преименована, као, рецимо, Тириловац у Ковачићево.

Географски гледано, данас је то Кнеза Михаила улица од Тржног центра Донжон па до краја, то јест до раскрснице са Фочанском и Петријевском улицом. Њој, са леве стране, припадају све куће у простору између Кнеза Михаила улице и Петријевачког потока, од пекаре Стари град па до краја улице, а са десне све куће, укључујући, Гарин сокак, Косметско сокаче и улицу Југ Богдана.

Етимолошки, није тешко закључити да је назив везан за копчу, негдашњу замену за дугмад, односно копчаре – занатлије које су правиле копче. Најпознатија од њих била је Ката копчарка.

Кату, родом Цинцарку из породице Таше, родитељи су као девојчицу из Грамоште довели у Смедерево. Купили су виноград и сазидали кућу до пута (та кућа, преко пута Болнице, и данас је пуна Катиних потомака). Одмах по доласку у Смедерево кренула је у Грчку школу коју су учила углавном грчка и цинцарска деца. Ката је, почетком деведесетих година деветнаестог века, била веома образована жена. Њена породица Таше била је имућна, трговачка. Све им је ишло у напредак. Њихова јединица отворила је радњу у којој је израђивала копче, тада тражену робу, јер ће дугмад тек касније ући у употребу и временом потпуно потиснути копче. Производила је разне копче, од златних и сребрних па до оних најобичнијих.

Године 1885. удаје за Димитрија Јовановића, рабацију и фијакеристу. Убрзо, 1886. на свет долази њихов син Миле. Ката, слободоумна жена тога времена, приступила је Радикалној странци. Имала је и своју столицу у цркви, била је то друга столица од

Ката копчарка

Са оца на сина: Катин унук Радивоје у чезама вози докћора Мирковића

Елијини смедеревски фијакеристија: Миле Кайин

олтара у женском делу цркве. Користећи своју политичку позицију, углед и знатан капитал допринела је да са мужем Димитријем добије концесију за изградњу даме – насипа који ће бранити Годоминско поље од поплава. У послу их је помагао, већ стасао, њихов син Миле звани Катин, елитни смедеревски фијакериста.

Миле Катин, јединац, увек педантан, лепо обучен, шармер, лола и женскарош, три пута се женио. У току другог светског ра-

Миле Кайин и његов син Радивоје на фијакеру

та и после њега помаже му у послу његов син Радивоје, који се касније модернизује и са фијакера прелази на такси возило „опел олимпија“. Био је прозорљив човек. Предвидео је чак и свој смртни час 1978. године: Обукао је своје стајаће одело и тако елегантан, као и увек, легао је у кревет и – умро. Дуго се у чаршији причало о том несвакидашњем догађају.

Катина кућа је сада пуна њених потомака. Веома су предузимљиви. Стамбени простор су прилагодили садашњим потребама становања, а шталу за коње и гаражу за фијакере су адаптирали у пословни простор.

Дубљи су корени Смедерева од темеља модерних зграда и тржних центара, старије су улице од данашњих, асфалтираних. Па, нанесе ли вас пут Улицом Кнеза Михаила, знајте да је у сећању неких старијих Смедереваца она и данас – Копчарска мала.

Хаџи Зоран Вукашиновић

ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833

-Ugradnja auspuha
"VLAJKOVIĆ"
sa garancijom do 36 meseci

Petrijevski put bb (Jasenak), Smederevo
026/715-575, 063/250-058, e-mail: renger@krstarica.com

Збирка завичајне периодике смедеревске библиотеке

Уређује: Драјан Мрдаковић

Збирка завичајне периодике у Народној библиотеци Смедерево обухвата новине, часописе, билтене и годишњаке који излазе или су излазили на подручју Смедерева и околине, без обзира на њихов значај, вредности, дужину излажења и технику умножавања.

У овом броју ћемо о првим смедеревским новинама, старој завичајној периодици и информативним и друштвено-политичким листовима после Другог светског рата.

Прве новине

Смедерево је своје прве новине добило 1875. године. Уставом од 29. јуна 1869. и доношењем првог Закона о штампи 1870. године, створени су нешто повољнији услови за развој ове делатности у Србији.

У октобру 1875. у Смедереву, у Штампарији Атанасија М. Николића, штампан је први број листа **Народна воља**. Истраживачи наводе да је овај лист за политику радикално-социјалистичке странке излазио једном недељно, али ниједан примерак није сачуван. Већ у децембру исте године појавио се лист за шалу и сатиру **Фењер**. Власник и уредник листа био је Милан Пешић. Објављено је 17 бројева, а први број није сачуван. Народна воља и Фењер били су опозициони листови социјалистичке оријентације, носиоци напредних идеја. Суочени са великим тешкоћама, како политичким тако и материјалним, престали су да излазе у току 1876. године.

Од тада је у смедеревском крају покренуто више од стотину периодичних публикација, а најпотпунију слику о сачуваној смедеревској штампи (више од 90 наслова) пружа Збирка завичајне периодике у Народној библиотеци Смедерево. Информативни и друштвено-политички листови, разни билтени, листови основних и средњих школа, предузећа и установа представљају ризницу података о нашој прошлости.

Стара завичајна периодика

Смедерево је крајем XIX века имало богату штампарско-издавачку делатност. Међутим, смедеревски листови с краја XIX. и почетка XX века углавном нису сачувани, а податке о њима проналазимо у записима истраживача српске штампе. Примерци појединих наслова могу се наћи у фондовима Народне библиотеке Србије, Народне библиотеке у Крагујевцу и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ у Београду.

Смедеревска библиотека поседује фотокопију комплета листа Фењер који се чува у Народној библиотеци Србије. Лист је излазио недељно, а штампан је у Штампарији Јелисавете М. Пешић. У Смедереву је, у истој штампарији, далеке 1876, штампана прва књига *Рачуница 'Метри и динари' за практично изучавање нових мера и новаца, као и других разних рачуна потребних за општине, трговце, занације и тежаке*. Вест о томе доноси управо Фењер.

Још једна новина с краја 19. века сведочи о друштвеним и политичким приликама у нашем крају. **Напредњак**, орган напредњака округа подунавског (1894), излазио је средом и суботом, а

сачувани примерци налазе се у фонду Народне библиотеке у Крагујевцу.

Одговорни уредник је био Светозар Јанковић, а штампан је у Штампарији Милана Ј. Илића. Поред оштре полемике напредњака и радикала, читајући Напредњак сазнајемо да су те године у Смедереву излазили и листови **Смедеревац** и **Задруга**. Као и већина тадашњих новина Напредњак је имао проблеме са новчаним средствима, па је вероватно због тога и угашен.

Први лист који се у Смедереву појавио после Првог светског рата био је **Смедеревски журнал** (1921). Уређивао га је Милан Јовановић Стоимировић. Од броја 7, који је изашао 9. октобра 1921. године, лист се зове **Журнал**, независан смедеревско-ковински дневник. Смедеревска библиотека поседује примерак тог броја. Уредништво напомиње да „осећајући потребу јачег зближења нашег племена с једне и с друге стране Дунава, што би било од велике користи за једне и друге, решили смо да укинемо 'Смедеревски журнал' и покренемо 'Журнал' независан смедеревско-ковински дневник". Журнал је штампан у Штампарији Р. Оберлајтера у Ковину.

Први број друге серије **Смедеревског журнала** изашао је из штампе 31. октобра 1938. године, а последњи број 9 за Божић 1939. Уредник је био Драгослав Младеновић. Ове новине Југословенске радикалне заједнице покренуте су на иницијативу Милана Јовановића Стоимировића који је у то време био председник среске организације Југословенске радикалне заједнице за срез Подунавски, директор „Самоуправе“ и шеф Партијског пресбироа

ЈРЗ. Пошто се временски период у ком је излазио Смедеревски журнал поклапа са периодом предизборне кампање 1938. године, Журнал је врло информативан за све наше кориснике који изучавају политичко деловање Милана Јовановића Стоимировића и Димитрија Љотића.

Својеврсну хронику догађаја у Смедереву и околини представља **Глас Подунавља**. Излазио је од 1928. до 1941. године (у току 1930. лист није штампан). Први власник и уредник листа био је Тихомир Мирковић, а од броја 6 па до краја излажења власник, уредник и издавач је био Бранислав К. Маринковић, познати смедеревски штампар. Глас Подунавља бележи готово све важније догађаје и незаобилазно је штиво за проучавање прилика у Смедереву до почетка Другог светског рата. У Народној библиотеци Смедерево сачувани су комплети ових новина од 1928. до 1937. године (осим 1935), неколико примерака из 1938. и два примерка из 1940. године.

Информативни и друштвено-политички листови после Другог светског рата

Први смедеревски послератни лист **Наш глас**, у континуитету излази од 1953. године. Народна библиотека Смедерево у свом фонду поседује комплете свих годишта. Прва приватна новина штампана је 1994. године. **Смедеревац**, недељни информативни лист, појавио се у време успостављања вишестраначког система власти. Излазио је до 1996. Оснивач и власник био је Славко Јовановић, а главни и одговорни уредник Зоран Гајић. Почетком септембра 1997. године Смедерево добија још један информативни лист. **Седмица**, која од броја 14 излази као **Смедеревска седмица**, према речима оснивача и главног и одговорног уредника Милана Петровића имала је циљ да „подигне ниво демократије и помогне размени мишљења и идеја“

Смедеревска политичка штампа поново се јавља 1990. године. Демократска странка покреће опозиционо гласило **Демократски гласник** (1990), који после објављеног другог броја престаје да излази. Социјалистичка партија Србије од 1996. издаје лист **Социјалист**.

10 НАЈТРАЖЕНИЈИХ КЊИГА

1. Халед Хосеини: *Хиљаду чудесних сунаца*, Лагуна, Београд, 2008.
2. Ден Браун: *Изгубљени симбол*, Соларис, Нови Сад, 2009.
3. Вилијем Пол Јанг: *Колиба*, Лагуна, Београд, 2009.
4. Дејан Стојиљковић: *Константиново раскршће*, Лагуна, Београд, 2009.
5. Вук Драшковић: *Доктор Арон*, Српска реч, Београд, 2009.
6. Гијом Мусо: *Како бих без тебе*, Алнари, Београд, 2010.
7. Elizabeth Gilbert: *Eat pray love*, Bloomsbury, London, 2007.
8. Rob Reger: *Emily the Strange*, HarperCollins, London, 2009.
9. Јасминка Петровић: *35 калорија без шећера*, Одисеја, Београд, 2008.
10. *Авантуре Тее и Џеронима Стилтона*, Evro Giunti, Београд, 2009.

Данас се у Смедереву периодично штампају: **Наш глас** (Наш глас, 1953), **Поморавље** („Радојковић“, 2006), **Глас села** (Наш глас, 2009), **Смедеревац** („Радојковић“, 2010), **Пулс града** (EXULT, 2010).

Драјана Илић

У наредном броју: Гласила смедеревских предузећа, листови основних и средњих школа и часописи.

ПРАВИЛА БИБЛИОТЕКЕ

- Право уписа у библиотеку имају сви грађани општине Смедерево.
- Упис чланова врши се током целе календарске године и важи за ту годину. Код уписа, будући члан дужан је да стави на увид личну карту (деца л.к. родитеља) и да плати годишњу чланарину.
- Књиге се издају на период од 15 дана. Једном позајмицом могу се узети две књиге, а само једна из обавезне школске лектире.
- Ако корисник задржи књиге преко одређеног рока, дужан је да плати новчану накнаду.
- Изгубљену или оштећену књигу члан је дужан да замени истом таквом књигом или да плати накнаду по њеној садашњој вредности.
- За малолетне чланове, ученике основних и средњих школа, накнаду за прекорачење рока или оштећење књиге сноси родитељи.

smedbib@eunet.rs • knjigohraniteljica@nadlanu.com
www.biblioteka-smederevo.org.rs

Карађорђева 5 • тел. 026/222-270

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
СМЕДЕРЕВО

ЧЛАНСКА
КАРТА

радно време: 8 – 19.30, суботом 8 – 14

Поштовани читаоци, обавештавамо Вас
да је почео упис за 2011. годину

Тони Парсонс МОЈА ОМИЉЕНА СУПРУГА

Успешни адвокат Бил Холден, премешта фокус свог живота, напуштајући Лондон и урањајући са својом супругом и малом кћерком у вреву непрегледног Шангаја. Прилика за нови почетак. Трка за новцем и удобношћу. Материјално изнад духовног. „Живот може да се промени у тренутку. Годинама мислиш да знаш каква ће ти бити будућност, а онда једног дана будућност изгледа сасвим другачије.“ Новац који, наизглед, пружа све. Сва могућа замислива уживања, сламајући незамисливе границе, претвара ноћ у дан. Даје људима све. Узима им све. Избацује на површину људске нагоне, распламсава страсти, помућује разум, стеже срца, подсмева се души. Књига која описује сва колебања људског ума, сва врења унутар тела, сву непослушност срца, сву оштрину разума који беспощедно сече мозак, али тек онда када постане касно, тек онда када се постане свестан да се губи једна од највећих вредности у животу – породица. „Мислим да морају стално да се заљубљују једно у друго. Мушкарац и жена. Муж и жена. Мислим да тако мора. А ако то не можемо, ако не можемо стално да се заљубљујемо једно у друго, онда мислим да немамо много изгледа.“ Није љубав према неком трећем та која растура брак. Ту су помешани обест, бес, страх и немоћ, било мушкараца, било жене, да себи признају да немају права да од живота желе све, већ само довољно. Јер, Љубав не настаје у трену. Љубав се стрпљиво гради. Али може да нестане у трену. Сруше је неповерење, лажи, глупост, зло, бол... Немогуће је истовремено волети своју жену и варати је са другом. То је апсурд, који се враћа као бумеранг. Па у чему је онда Љубави трик? Када не видите оно што вам је пред носом.

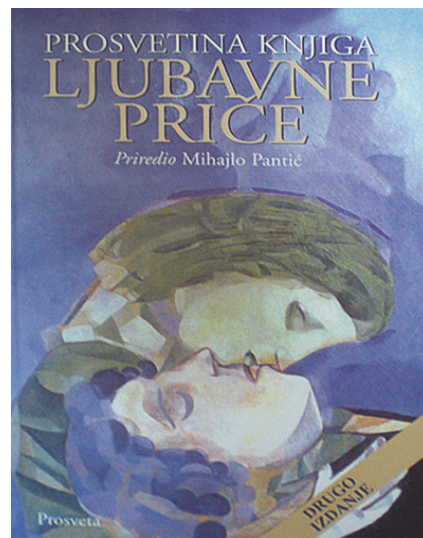
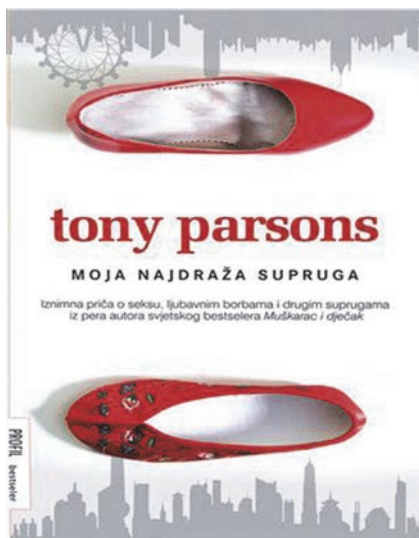
Јован Дучић БЛАГО ЦАРА РАДОВАНА

„Цар Радован је цар царева, владар судбине, господар свемира. (...) Живи и у трави и у води, силни цар који пролази небом као облак пун грмљавине, и морем као брод који пламти у пожару. Цар лудака, али и цар свију људи од акције и идеала!“ Свако од нас целог свог живота тражи неко своје закопано благо, верујући да постоји, негде дубоко скривено и само наше. Али, сви имамо исти проблем - копамо, а не знамо тачно где је оно сакривено, нити знамо о каквом је благу реч. И тако живимо овај наш једини живот, саплићући се, падајући и устајући, грабећи се о срећу, прибојавајући се несреће, завидећи туђој срећи, неразумевајући несрећу ближњих. „Човек зна само за дубину и горчину несреће коју је сам доживео, као и за тежину болести коју је сам преболео, али нико не зна несреће ни болести које други подносе. (...) Најсрећнији је човек онај који уме да се удуби онолико у своју срећу, као што се други удуби у своју несрећу.“ Фасцинантно је како појединац не уме да одмери срећу коју има, него је способан да уочи само срећу коју нема. Чак и кад воли, и ту љубав од Бога дату, труди се да је загорча, да је унизи, да је потлачи, и запрља. „Љубав је доказ интелигенције, јер човек без идеја и протак без васпитања, не могу бити заљубљени, пошто је љубав највећа мудрост и најфинија душевност.“ А љубав у свим својим многобројним облицима, заслужује да буде на пиједесталу људског рода. Нажалост, Човек, уопште не познаје величанственост Љубави. Само је наслућује, не знајући одакле извире. Те се угиба под њом и горди над њом, уместо да је чува као највеће благо. Можда је баш Љубав, то још непронађено благо Цара Радована. И не питајте се сада: „Ко би то знао?“ Будите храбри! Сазнајте сами.

ПРОСВЕТИНА КЊИГА ЉУБАВНЕ ПРИЧЕ Приредио Михајло Пантић

„Љубав је страшна ствар. Шта да вам кажем. На љубавном искуству других не може се учити. (...) А, видите, искуство љубави се не преноси. То је велико зло. И велика срећа. Бог је то тако уредио.“ (Данило Киш, Лаута и ожигљци) Живота нема без љубави. И они који кажу да је никада нису имали, нису ни свесни да су је имали и имају је сваког тренутка. Јер, љубав није једна, она не може бити само једна и једина, када је има посвуда - у бесконачним облицима исказана на безбројне начине. Апсолутно недефинисана, мистериозна, и пресудно важна, па макар исказана само у детаљу, она је хронично човеку потребна. „Јер важна је почетна фаза (...) сусрет заљубљених и смртних самих себе, у најбољем случају заљубљених и у сваком случају смртних, важан је тренутак у којем се у једном блеску колико траје откидање од самог себе осећа јединство прошлости и будућности (...) затекавши себе данас заљубљеног, у једном данас које можда припада будућности.“ (Калвино, Смртно заљубљен). Одабране „love stories“ врхунских класика и савремених писаца, као што су Аугуст Стриндберг (Љубав и хлеб), Чехов (Шала), Музил (Преноћиште у предграђу), Џојс (Пансион), Кафка (Да је не бих срео), Фокнер (Ружа за Емилију), Набоков (Прва љубав), Сингер (Три сусрета), Калвино (Смртно заљубљен), Апдајк (Удварање жени), Карвер (О чему говоримо када говоримо о љубави), и остали, а међу њима и два домаћа писца - Лаза Лазаревић (Крпа-чица столица) и Иво Андрић (Љубав у касби), прожеће вас мирисом љубави толико снажно да ћете ову књигу пожелети да умножите и поклањате свима око вас! Љубав је прича увек другачија, увек другачије приповедана. Највећи људски пораз и највеличанственија људска победа. Зато, волите! Јер, онај ко се љубави не препушта, он живот пропушта.

Преиручује: Сања Ж. Недељковић

Сва та равница

ПРВА ПРИЧА

Захваљујући заједничком пројекту ОЕБС-а и амбасаде краљевине Холандије у Београду пројекат од пет студијских завршних година новинарства нашао се на једномесечном пројектовању кроз „земљу лала и вејерења“ – Холандију. Међу њима је била и једна смедеревка, ауторка овог текста.

Земља са страница сликовница

Сунчано, али прохладно време иако је август. „Имате среће што данас не пада киша. Она је овде уобичајна за свако доба године. Видећете већ“, објашњавају још на аеродрому. Слично кажу и на рецепцији хотела у Амстердаму.

И заиста смо видели... кишу која може да почне да пада у било ком тренутку, а да већ следећег поново сија Сунце ... бескрајну равницу препуну црних и плавих лала... људе који возе бицикле

не обазирати се на облаке ... дрвореде са дрвећем исте висине... зграде и куће као из бајки са страна сликовница ... Амстердам, Тилбург, Роттердам, Хаг...

Ипак, ништа није могло да нас припреми на љубазност и вазда насмејана и срдачна лица тамошњег народа. На људе који могу да оставе оно чиме се тренутно баве да би показали пут или објаснили нешто туристи који се изгубио. На савршен енглески којим скоро сви говоре – од просјака до доктора наука.

И све може. Само ако питате. Земља у којој нећете отићи у затвор ако на улици запалите цигарету и у којој је „продавање љубави“ легално занимање на које се плаћа порез, у Холандији вам неће дозволити да останете равнодушни. И нико вас неће оставити без одговора на ваше питање и учиниће све да будете задовољни и да се осећате пријатно.

А за сваког ће се већ наћи по нешто.

У граду Рембранта и црвених фењера

Иако није политички центар, Амстердам је престоница Холандије и дом за људе 176 различитих националности који су баш овде решили да се настане. Милиони туриста током године прошеташу

Зграда холандског парламента

Венеција севера – Амстердам

улицама испресецима канала у жељи да виде, осете, нешто науче, а пре свега да се добро проведу. А Амстердам има много тога да понуди.

Најбољи начин да се стекне представа о атмосфери која влада у овом граду је са воде. Зато су ту на стотине туристичких бродова који ће вас провести дуж канала и испод многобројних мостова. Ако сте од оних који више воле сами да истражују, увек можете да изнајмите бродови само за вас или се провозате на педалини. А ови канали, како са поносом истичу мештани, за разлику од оних у Венецији не смрде и вода у њима је чиста. „То је зато што се на свака три дана вода у њима мења системом брана које окружују град“, објашњава Кендра, једна од туристичких водича које можете срести на Дам скверу - самом центру града и придружити им се на њиховој тросатној пешачкој тури кроз Амстердам. „Ипак, у овим каналима налази се нешто по чему су јединствени у свету. Реч је о слоју нечега што се налази између воде која је горе и муља који је доле. Ако паднете на то, то је вероватно најопасније што може да вам се деси у овом граду“, наставља Кендра питајући окупљене о чему мисле да је реч.

Одговор је: „Бицикли“ – више од 20 000 бицикли годишње се извуче из канала у Амстердаму. Да ли случајно или холанђани мисле да је заиста добра шала ако пријатељу који је паркирао поред

канала бицикла заврши у води тек, сваки становник Амстердама који живи овде дужи од десет година овако је изгубио бар четири бицикла. Ипак, у земљи која се двадесет посто територије налази испод нивоа мора, а педесет посто је на мање од метар изнад знају шта је штедљивост и упорност – сви бицикли се рециклирају и поново враћају у продају.

А о томе како искористити свако парче земље коју су отели од мора и да „кад гости нису бесни кућа није тесна“ говори и податак да најужа кућа у Амстердаму има ширину од 1,8 метара и да у њој људи заиста живе.

Ако вас време послужи или, што је вероватније, стално будете носили кишобран са собом, можете да посетите и бројне музеје који се у Амстердаму налазе – од Рикса и Рембрантове куће до музеја дијаманата, Хајнекен искуства и поставке мадам Тисо. За сваког по нешто. Ипак, већ годинама најпосећенији музеј у Амстердаму је кућа једне девојчице.

Други део приче у идућем броју

Др Декси

Ехеј, другари, здраво!

Да ли се спремате за дочек? Глупо питање. Шта бисте друго радили, зар не? Када нам стигне ово зимско време они одрасли само нешто кукају. Мрзе снег јер су им ноге мокре, а заборавили су да се санкају... Мрзе лед јер могу да се оклизну, а то је зато што су заборавили да се клизају... Мрзе хладноћу јер не могу да упале ауто... Ма, све им нешто смета. Ни у Деда Мраза не верују!

Има један Славко, он не верује да Деда Мраз постоји. И то му је мало, него годинама када се приближи Нова Година он иде и тражи децу да их наговара да и она не верују у Деда Мраза. А знате зашто он то ради? Па, зато што никада никоме није ништа поклатио, али онако, од срца... Да је то урадио схватио би да је Деда Мраз у нашем срцу увек када некоме нешто поклатимо, када некога обрадујемо... А тај Славко је негде изгубио своју доброту...

Исто тако и Божић Бата постоји, у нашем срцу...

Једном је један Давид написао много лепу причу. Запамтио сам је од речи до речи, јер је и лепа и кратка:

„Никако ми није јасно како Деда Мраз може за само једну ноћ да обиђе сву децу света и донесе им поклоне. Можда има неку супер брзу ракету? А можда је он неки И-Ти...!“

Ето, то је цела Давидова прича.

Тај И-Ти је био ванземаљац, чудесни лик из једног много лепог филма, а Давид је био дечак који је умео да машта, па је због тога данас постао познати оперски певач.

Ја много волим зиму. Осим Нове Године и Деда Мраза, и осим Божића и Божић Бате, има још неких лепих празника

за радовање и поклањање. Све до Божића, свака недеља је један мали празник.

Ево: треће недеље пре Божића славе се **детињци**! Обичај је да тога дана рано ујутру одрасли везују своју или туђу децу. То се, обично, ради тако што им кашем или обичним канапом обмотају ноге и руке, па их вежу за столицу. И све то као бајаги, јер ово везивање симболизује чврсте породичне везе, слогу, мир, поштовање и међусобно помагање у свакој прилици. Деца се ослобађају, или, како се то каже - **дреше** - тако што нешто поклате онима који су их везали. Може то бити нешто што су купили новцем који су уштедели, а може бити и нека песмица, цртеж или - велики пољубац. И после почиње мало породично славље уз нешто свечанији породични ручак који су маме спремиле.

Наредне недеље су **материце**. Тог дана деца везују маме и све старије жене, па се сада оне **дреше** неким поклончићем. И опет се радовање наставља малим породичним слављем.

Последње недеље пред Божић су **оци** или **очев**, потпуно слични материцама само што тада деца везују очеве, стрицове, тече, деде, комшије и све старије мушкарце колико стигну током јутра јер везивање само толико траје. И они се **дреше** поклонима, о опет је то мало породично славље пуно радовања, смеха, дружења и љубави...

Због тога вам данас нећу причати о разним болестима и другим дечјим мукама, али ћу вам дати један важан рецепт:

Када сване тмуран дан,

Сав без сунца, безвезан,

Другу своје руку дај, руку дај...

Песма облак отера,

Па ти Сунце засија...

otvoreno

Dr
Dexy

Зато сада запевај, запевај...

Јер, другари могу све

Невоље да победе,

Када срце отворе...!

Другу своје руку дај, запевај, запевај...!

Кад си тужан, кад си сам,

Чаролију ову знам –

Другу своје осмех дај, осмех дај...

Осмех тугу отера,

Дечје лице засија...

Зато сада запевај, запевај...

Јер, другари могу све

Невоље да победе,

Када срце отворе...!

Другу своје руку дај, запевај, запевај...!

Осмех тугу отера,

Дечје лице засија...

Зато сада запевај, запевај...

И, ето...! Кад не знате шта ћете, а ви – запевајте. Ако вам се неко жали на зиму – дајте му руку. Ако неко кука због којекаких мука – поклоните му осмех.

И маштајте! А у поноћ пред Нову Годиinu пожелите нешто лепо. Жеља ће вам се кад-тад испунити.

Срећна вам, народе, Нова Година!

Другари, ако имате неки проблем, слободно ми пишите, у следећем броју Магазина добијате одговор, часна реч! Моја адреса је: **Доктор Декси, Улица Лукијана Мушицког број 131, Смедерево 11300**, а можете ми проблем послати и по голубу писмоноши, или на меил **info@newpress.co.rs** само напишите да је за мене. Ето, тако... Сада ме извините, чајник ме чека.

Ваши доктор Декси

Проблему у сусрет

Пише: Слободанка Радосављевић

Школска година већ увелико траје. Највеће промене доживели су прваци и њихови родитељи. Предшколско дете је навикло на присан однос са васпитачима, слободу са веома мало ограничења у односу на понашање, изражавање својих мисли и осећања, слободу избора игре и обавеза. Све ово треба прилагодити школским обавезама и одговорностима будућих првака.

Време је за систематске припреме

До почетка нове школске године има десет месеци. Довољно времена да у договору са васпитачем, систематски припремате своје дете за најрадоснији тренутак – полазак у први разред. Јер, за полазак у први разред потребно је да дете буде емоционално зрело, односно да буде у стању да, без већих тешкоћа, савлада одређене вештине. Шта то практично значи? Нешто што је веома битно је да дете има развијене говорне способности, да слуша говор других и да може самостално да говори, да има развијен речник. Дете треба да има развијене радне навике као што су усвојене културно-хигијенске навике (самостално облачење и обување, одржавања личне хигијене, самосталност да себи постави сто и исти распреди, да сре-

ђује своју собу), културно опхођење и понашање, и слично. Једноставно речено, код предшколског детета треба развити позитивне емоције и позитиван став према раду и реду у кући, а то ће помоћи да лакше савлада обавезе и у школи.

Шта ваља радити?

Користите заједничке активности у кући, у парку, у граду и разговарајте са дететом о сасвим обичним стварима на обичан, ненаметљив начин:

- Где и зашто баш ту прелазимо улицу;
- Које су боје на семафори и шта која значи;
- Како се јављамо познаницима и пријатељима;
- Шта купујемо и због чега;
- Шта купујемо на пијаци, у апотеци, у спортској радњи...;
- Чиме и колико плаћамо;
- Како се понашамо у посластичарници, продавници и сл;
- Која су установе у граду и чему служе;
- Које зграде су високе, а које ниске;
- За које време стигнемо до вртића, бакине куће, парка...;
- Шта радимо у различитим добима дана и слично...

Сва ова и многа друга питања треба постављати детету и помоћи му да то усвоји да би сте га успешно припремили за школу.

Поћи или не поћи у школу са шест и по година?

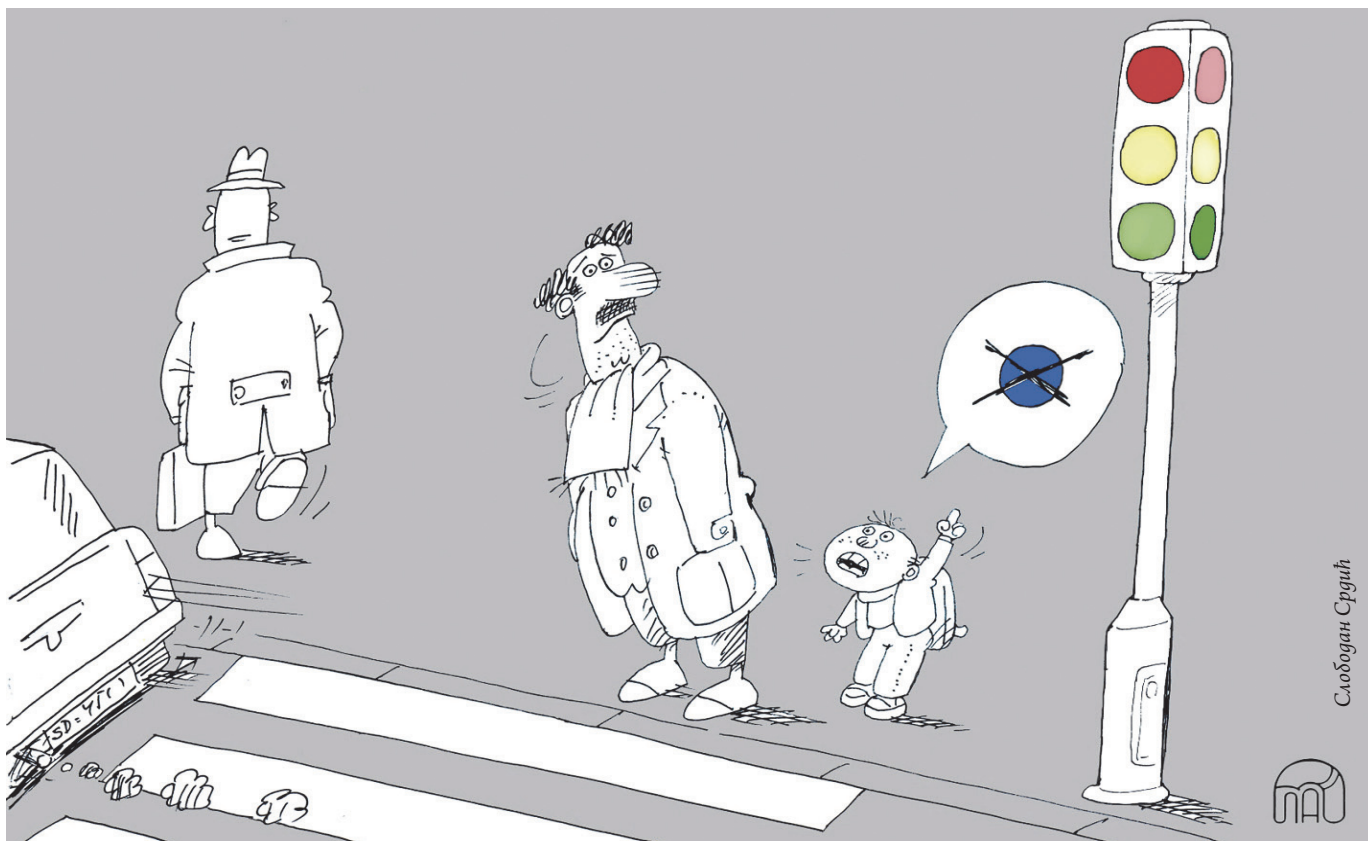
Погледајмо прво који су разлози да родитељ не жели да дете пође са 6,5 година у школу:

- Социо-емоционална незрелост;
- Несамосталност;
- Краткотрајна пажња;
- Недовољно усмерење пажње на постављени задатак.

Нека деца брже психофизички „напредују“, имају веће потенцијале, нека спорије и то је сасвим нормално. И једнима и другима треба створити прилику да напредују према својим могућностима и интересовањима, треба им дати слободу и могућност избора садржаја. И у једом и другом случају треба школу прилагодити деци – направити школу по мери детета. Успешност у првим данима школе била би већа када би деца учила кроз игру, тако би лакше прихватила обавезе и одговорност.

Идите проблему у сусрет

Родитељ је модел детету. Причајте детету о вашем детињству и вашим доживљајима у школи. Одвојите време које ћете провести заједно. Посветите се свом детету. Сарађујте са васпитачем. Идите у сусрет проблему.

За наше најмлађе – само најбоље!

„Сипрес представља онај фактор који доприноси да се имуни систем издаци из равнотеже. То важи и за децу. Зато, ако дејствију слаби имуни-тет и има назеб за назебом, сврсисходније је да га подучимо како да се релаксира неком од ијераија за ојушћање, као што су на пример, медијација или вођена имитација – визуализација”, подучава Мајкл Кантвел, идијатар и специјалиста за инфективне болести, директор Клинике за здравље и исцељење у Калифорнијском медицинском центру у Сан Франциску. Алтернативна медицина има шта да понуди деци.

Пише: Верица Алексић

Назеб и кашаљ

Још увек не постоји лек за обичну прехладу. Знате оно: ако лечите, пролази за седам, а ако не лечите, за недељу дана. Али, уместо да опет дате антибиотик свом детету – који, уосталом, и не помаже, јер су прехладе обично виралне, или да поново посегнете за неким другим средством које неутрализује симптоме и има масу побочних ефеката, предлагемо вам да испробате ефикасност ових алтернативних терапија.

Додаци исхрани и лековито биље:

Код првих знакова прехладе стара, добра и проверена средства за одрасле као што су ехинацеа, витамин С и цинк одлично ће послужити и деци. Дозе варирају у зависности од старости деце – од шеснаестине дозе за узраст од 2 године до четвртине дозе за школску децу. Витамин С треба ограничити ако се појави дијареја. Ако је назеб праћен секрецијом, чај од дивизме или подбела је врло ефикасан, као и врели напци од тимјана, мајчине душице, чубра, ртањског чаја. Жалфија је одлична, али код деце је треба опрезно дозирати. Њоме се може испирати грло и усна шупљина. Ове биљке такође потпомажу избацивање шлајма из плућа. Да бисте додатно олакшали искашљавање направите средство за трљање у пределу груди од 4 јеловне кашике маслиновог уља, 2 капи еукалиптусовог, жалфијиног, рузмариновог и наниног уља (ментол). Сви ови препарати су доступни у специјализованим продавницама. Додатна природна средства, као што је бета-каротен који помаже да организам произведе витамин А, такође су добра за искашљавање.

Хомеопатија: Да се решите назеба у зачетку пробајте анас барбариае, који се још назива осциллоцетином, али у првих сатима болести. Ако сте пропустили да послушнете прве знаке обољења, ипак имате на располагању средства која помажу у борби против зачепљеног носа и увећаних крајника (пробајте *kali muriaticum*), против грознице са кашљем и знојењем

(*belladonna, pulsatilla*), против носа који не престано цури (*hepar*). Код хомеопатије је необично важно да се средство дозира, тако рећи “кроји” према индивидуалним карактеристикама обољења. У овој терапији влада закон сличности (хомео – слично, дакле слично се сличним лечи) и зато је добро да се за почетак сасвим ослоните на стручњака, поготову кад је у питању дете. Касније, кад будете пратили литературе и сопствена искуства, можете се са нешто више храбрости упустити у самолечење.

Ароматерапија: За прочишћавање носних канала користите рузмариново или наранџино уље као средство за ублажавање тегоба. Додатно, ова два мириса делују и на повратак доброг расположења болесника, што је необично важно јер је већина ових обољења праћена депресивним стањем и раздраженошћу.

Инфекција уха

Најновије студије показују да се у већини случајева деца опорављају од ових инфекција на исти начин, било да користе антибиотике или не. Третирање ушних инфекција антибиотиком доводи до слабљења имуног система. То, даље, доводи до све бројнијих инфекција – и све више антибиотика, па тако улазимо у зачаран круг. Насупрот томе, алтернативне терапије олакшавају болове, помажући истовремено да се раскине ланац инфекција.

Хомеопатија: Камилица је одлична за децу која су раздражљива и нервозна кад су болесна, а пасифлора је прави избор код деце која желе пажњу и саосећање.

Лековито биље: Дивизма (*Verbascum thapsus*). Ова моћна биљка смањује отицање и упале. Загрејте њено уље до телесне температуре и ставите једну или две капи у оболело уво. Такође, можете комбиновати уље од дивизме са минималном количином уља од белог лука што је антивирусна и антибактеријска комбинација. То не смеете чинити уколико је детету перфорирана бубна опна, тако да се најпре, провере ради, морате обратити оториноларингологу.

Дијета и исхрана: Неки стручњаци све више препоручују једно необичајено превентивно средство за децу која болују од ушних инфекција: *xylitol*. То је врста природног заслађивача који се по структури мало разликује од шећера, те зато поседује и другачије особине и ефекте. Остали шећери потпомажу развој бактерија, посебно стреп-мутантата, које су у тесној спрези са другим врстама бактерија – главних узрочника ушне инфекције. *Xylitol*, пак, инхибира стреп мутанте. Водеће студије показују да деца која жваћу жвакаћу гуму заслађену *xylitolom* – 2 комада, 5 пута на дан, што укупно износи 8,5 грама – смањују инфекције уха у просеку за 50 процената.

Ароматерапија: Растворите лавандино уље у добром биљном уљу у једнаким деловима и утрљајте у предео око оболелог уха. Накапајте ово уље на малу лоптицу од вате и ставите детету у ухо, ако му не смета и не иритира га превише. Мењајте је неколико пута на дан.

Проблеми са стомачићем

Дијареју не треба муњевито обустављати, кажу експерти, јер ће се ваше дете много боље осећати ако се мало прочисти. Али, оно што не смеће губити из вида је хидратација током читавог процеса лечења. Природна средства могу да олакшају нелагодности код дијареје. Једно од најчешћих је пиринчана вода, затим црна чоколада, јако печена јабука (пазите, кува-на делује супротно!) или рогач.

Лековито биље: Чај од нане и ђумбира може много да помогне код тибете боли. За бебе се препоручује 1 кашичица тинктуре ђумбира са 2 јеловне кашике филтриране воде. Дајте дозе од 3 – 5 капи, сваких 1 – 2 сата.

Додаци исхрани: Јогурт са активним културама или са додатком лактобацила (*lactobacillus acidophilus* i *lactobacillus bifidus*) обнављају здравље цревне флоре која је истањена дуготрајним узимањем антибиотика или јаким проливом.

Хомеопатија: Код дијареје која прати избијање зуба пробајте калкареу (*calcare carbonica*). Против гасова који муче дете узмите хомеопатско средство *magnesia phosphorica*.

Кинеска медицина: Пилуле које садрже неколико лековитих трава, према кинеској формули, могу помоћи код свих проблема са стомачићем, укључујући дијареју. У паковању је увек и упутство за дозирање.

Астма

Обзиром да астма може представљати животну опасност, децу никада не треба остављати без сталног конвенционалног лекарског надзора. Послушајте доктора

ако вам предложи да прекинете са инхалацијом стероидима или другим лековима, али чините то уз његову контролу, врло опрезно. Тек када видите да је стање побољшано и стабилизовано смете да се полако ослобађате или бар смањите остале лекове.

Психофизичко стање: Технике опуштања као што су јога, медитација или ду-боко дисање помажу деци код свих облика пулмонарних обољења. У једном истраживању показано је да дете које је у болници добијало поруке од родитеља сваког дана лакше излазило на крај са нападима гушења. Из других истраживања се види да су пацијенти који су водили дневник постигли сличне, побољшане резултате.

Додаци исхрани: У Јапану, деци са бронхијалном астмом давале су капсуле са рибљим уљем и запажено је значајно побољшање њиховог стања. Рибље уље садржи омега-3 масне киселине које смањују производњу инфламаторних супстанци. Неки лекари својим малим пацијентима оболелим од астме дају витамин С са одложеним деловањем и препишују дијету богату магнезијумом. Витамин С смањује реактивитет на хистамине (супстанца која узрокује бронхијалне спазме) а висок ниво магнезијума проређује и слаби нападе гушења.

Колике

Сваки родитељ зна шта су то колике, питајте било кога како изгледа кад беба непрестано плаче до три ујутру. То је само један од разлога да повећате свој арсенал против ове nelaгоде.

Лековито биље: Истраживања су доказала да неки од биљних чајева – пре свега камилица, али исто тако и ким, стварно много помажу. Дајте их бебама директно из флашице или их помешајте са измуженим млеком или заменом за млеко. Дајте прво минималну количину, да проверите да беба није случајно алергична на неку од биљака, а онда можете кренути са терапијом, која подразумева не више од 100 до 180 ml чаја дневно. Оно на шта посебно морате да пазите је да камилица буде апсолутно свежа, јер устајали, позеленели чај од камилице може бити опасан по здравље како деце тако и одраслих особа.

Музикотерапија: У једној студији наводи се да се родитељи пуштали беби смирујућу музику током њених периода без плача, а за време плакања су музику искључивали. Јасно се показало да су периоди плача били краћи; беба се врло брзо смиривала, у жељи да поново чује хармоничне тонове, које је добијала само када је мирна. Како се овај случај не односи само на колике, врло је добро имати га као златну резерву у васпитању сопственог детета.

Поремећаји пажње

Деца са поремећајем пажње имају тешкоћа да се концентришу на нешто, али могу бити врло мирна. Друга, пак, пате од хиперактивности и за многе је једини из-

лаз преписивање лекова какав је Риталин. Пре него што се одлучите за ову варијанту, размотрите следеће опције.

Дијета и исхрана: Дијета ослобођена од хемијских адитива, конзерванса, вештачких боја, чоколаде, кофеина, смањује поремећаје код деце како у понашању тако и у спавању. Витамини Е и С, магнезијум, ланено семе и уље јагорчевине, као и цинк, доказани су пријатељи у неутралисању проблема отсуства пажње. Натуропата вам може рећи које од ових или неких других природних средстава одговара баш вашем детету.

Психофизичка терапија: У многим савременим здравственим центрима све више се користе технике као што је јога, биофидбек, вођена имажинација итд. у третирању деце са расутом пажњом и хиперактивне деце. Често је дечија анксиозност потхрањивана немирима њихових сопствених родитеља, па је најважније да се реши корен проблема, а не да се само ублаже или прикрију симптоми.

Главобоља

Обавезно идите лекару ако ваше дете има високу температуру, мучнину, или укочен врат. У осталим случајевима, покушајте са неком од следећих терапија.

Психофизичка терапија: Напетост је главни узрочник главобоље, тако да је овде кључ учење како се одмарати и опустити. Има више доказа да је такозвана "вођена имажинација" излечила мигренозна стања код деце. Биофидбек такође може бити од помоћи.

Дијета и исхрана: Елиминацијом неких намирница покушајте да пронађете узрочника мигрене код детета, а уз то врло ће користити и мултивитаминска терапија са доста калцијума и магнезијума. Ови минерали опуштају мишиће и крвне судове. Препоручује се комбиновање 250 mg калцијума и 125 mg магнезијума код дечака је главобоље, два пута дневно, док главобоља не прође.

У следећем броју: јаја као лек

Напомена - упозорење: Пре него што почнете са коришћењем било ког биолошког стимуланса, разговарајте са својим лекаром или педијатром и затражите савет од њега. Самолечење, без лекарске контроле, може нашкодити вашем здрављу!

NOVOGODIŠNJA AKCIJA 20-30%

Long Island

Oregon

Glasgow

PRIDRUŽITE NAM SE UZ
Beskrajno uživanje

Стевина посна паштета

Добро ми дошо, синовац, добра те срећа донела. Ајде, улази... Ел си се смрзо? Па, дабоме да си се смрзо, ударила зима. И треба. Знаш како се каже: Ди си видо мирно дете и лепу бабу? Све има оно његово. Кад је зима треба да је ладно, кад је лето треба да је врућина, другачије не ваља, наопако је. Седи овде, код шпорета, да попијемо по једно винце и зима ће да оде ди јој је место. Ја никад нисам био пивац, ал волим да попијем по неку. Пиво ретко пијем. Кад је велика врућима дође ми да га треснем, ал само једно ел сам после жедан још више, а може и чаша бели шприцер. Ал више волим неку ракијицу да попијем, она лади, а и ујутро је наште срца добра једна, да проструји крв... А зими пијем вино, по неку чашу црно ел шприцер од ружице, зато што вино греје и душу и тело. Ај, да си ми жив и здрав... Ја те не питам, да ниси гладан? Имам нешто, то никад ниси јео, да се приватимо мало, а? Леба је бајат, таман како треба, узни и исеци га на танке кришке и мети на плотну да се подгреје... Ел знаш шта је ово? Посна паштета. Ајде, пробај. Јео си оне моје бобове пиктије, ово се слично прави ал се дода риба, са ћу ти испричам како, а ти само мажи. Овако: узнеш боб, триста грама је доста, и потопиш увече. Код нас се боб ретко је, неки не воли јер ко да тукне кад се кува, ал мене не смета. А здрав је, што каже моја комшика Светлана, за све. Сутра кад боб набубри узнеш и ољуштиш га, па свако зрно раздвојиш и лепо истребиш од гагрице. Оће она на боб зато што се боб не пазу ко пасуљ, него успут и сеје и чува... Значи, лепо избациш гагрицу, и сав боб добро испереш, метеш у ладну воду и куваш. Кад почне да ври он избацује пену, њу

скинеш, па боб испереш, налијеш са чисту ладну воду и опет вратиш на шпорет. Тако учиниш још два-три пута и после више неће да избацује пену. Онда га посолиш и пустиш да се кува. Он ће одједном да почне да се распада и онда га помериш у страну ел смањиш ватру, само да крчка иначе може да увати па да загори. То ти је исто ко кад га куваш за бобове пиктије, ал после није исто. Док се боб кува, а ти са виљушку добро измељаш једно двеста грама сардине. Ја узнем ову моју што правим од караша и димљене деверике, ал ако немаш можеш и куповну. Сад је модерна туњевина, може и она. Добро је да нађеш и парче неке димљене рибе, деверика крупна, шаран ел толстолобик. Њега мало пробариш да лепо омекне, скинеш месо и пустиш да вода скроз уври да је не просипаш ел ће да проспеш и слас, па ти исто измељаш са ону сардину. Кад се боб лепу укува да се распадне, сипаш то у ванглицу зато што после мора добро да се измеша, додаш и ону рибу, додаш мало бели бибер и два-три крупна чена измељан бели лука. И ондак мешаш са варјачицу, док те рука не заболи, па пробај. Ако треба додаш со, ако је посније додаш још мало зејтин, паштета мора да буде малкице ређа зато што се стегне кад се олади. И опет мешаш, а кад те рука заболи мешаш још мало. Ако волиш, можеш и са миксер да умутиш, ал ја то не користим. И, то ти је то! Готово, може одма да се је, ал је лепша кад се мало олади. Ел ти се свиђа? Ја кад је намажем на овај препечен леба, па кад загризем а оно ми вруска под зубима, ммм... Шта ме брига за зиму! Уз ово може да се попије још једно винце. Ма, слободно, ово се не је сваки дан.

Сизиф трећег милениума

Најистинио нас је бард смедеревске скулптуре, Селимир Селе Јовановић. Пола века неуморне посвећености уметности: скулптури, издајошком раду и ушмељењу ликовне културе града, одредили су му за службу место у низу знамених Смедеревца.

Утихнуо је звук длета у Селетовом атељеу у Пионирском парку, не чују се одабрани звуци класике, не сусрећемо га више на утабаном стази путем Старог гробља. Живи његова уметност, херојска, људска и племенита.

У смедеревски ликовни живот Селимир Селе Јовановић ступио је 1960. године са дипломом Академије ликовних уметности, вајарског одсека, стеченој у Београду у класи угледног професора Сретена Стојановића. Овенчан Париском наградом, која се додељивала само изузетним студентима провео је месец дана у Паризу о трошку француске владе. Исте године постао је професор ликовне културе у гимназији у Смедереву. У то време Смедерево је у ликовном погледу било прилично рудиментарна средина, са алтернативним излагачким просторима (читаоница Народне библиотеке, Гимназија, Центар за рекреацију Железаре Смедерево, итд) и осим сликара Радомира Рачета Матејића, непостојећим академски образованим ликовним уметницима. Требало је прокрчити ликовни пут граду, а Селе је имао љубави и упорности да ради на култивисању овог поља културе. Већ 1964. године стожер је оснивања „Подунавске ликовне групе“ са уметницима Драганом Вукосављевићем, Зораном Јосићем и Миленком М. Остојићем. Деценијама ће ова група уметника у проширеном саставу деловати, приређивањем многобројних изложби и ликовним колонијама које су окупљале велики број уметника и оставиле упечатљив траг у ликовној култури Смедерева. На самом излагачком старту, већ 1962. године заједнички је излагао са сликарем Муслимом Мулићем, потом поводом стоте годишњице смедеревске гимназије 1971. године са сликаром Радомиром Матејићем Рачетом, затим 1974. године у Музеју у Смедереву са Томиславом Пинтером. У престижној београдској галерији УЛУС имао је две самосталне изложбе током 1967. и 1970. године. У Селетовом атељеу који је био „прозор у свет ликовности“ за многе талентоване младе Смедеревце, деценијама су стасавале генерације смедеревских будућих уметника, а међу њима понајвише вајара.

Прву самосталну изложбу у Смедереву, Селе је приредио пет година након завршетка Академије, изложивши шеснаест скулптура у Центру за рекреацију Железаре Смедерево. Теме који-

Селимир Јовановић, Споменик Жртвама Јејојунске експлозије
1941, мермер/бронза, 1973,
Фото Пејар Перић

ма се тада представио обележиће читав његов полувековни рад, пре свега су то скулптуре: *Умирући Орфеј*, *Ливац*, *Сизиф*, *Бик*, *Портрет* и *Протест*. У свом раду Селе се надовезао на праксу југословенске скулптуре XX века, придржавајући се основа класичне уметности и фигурације. У стваралаштву дугом пет деценија разрађивана су општа и вечна људска питања, митолошке композиције; у једном тренутку скулптура и музика су се сјединиле кроз посебан циклус скулптура-музика. Селе је вајао у камену, глини, гипсу, изливао моделе у бронзи, а мање је радио у дрвету, и то подједнако монументалне и скулптуре мањег формата, медаљоне и рељефе. Године 1983. у Галерији смедеревског Центра за културу изложио је двадесет и шест скулптура на тему музике, које су рађене у челику техником варења. Портрет, као непролазна инспирација уметника, такође је искристализован у посебном сегменту укупног Селетовог опуса. Посебно су били запажени портрети које је излагао на изложбама југословенског портрета у Тузли. Тако је портрет био тема његове самосталне изложбе приређене у Смедеревском музеју 1995. године. Вера Хорват, историчарка уметности и ликовни критичар у тексту каталога ове изложбе записала је: „... као на „последњем изданку“ вајарске школе Сретена Стојановића, остала је висока одговорност да даље пренесе збир искустава свог беспогворно сјајног наставника, мајстора фигурације и животности која у њој пулсира.“ Уследила је затим ретроспектива, сада већ зрелог уметника, у галерији Музеја у Смедереву 1999. године. Изложено је укупно шездесет и једно дело, а не смомо да заобиђемо *Сизифа*, *Бика*, *Аутопортрете*, *Виолончелисту*, *Икаров пад*, *Ливца*, скулптуру музику, и такође изузетно важан сегмент којим се бавио, а то су плакете. Поменимо Плакету Скупштине Општине, Плакету Смедеревски Орфеј, Плакету Димитрије Давидовић, итд. У тексту овог каталога, историчарка уметности Вера Хорват сачињава скицу за монографију дефинишући Селетов ликовни израз кроз наслове „*Витализам*“, „*Хумана монументалност*“, „*Спознај самога себе*“, „*Музика за очи и... становање*“. Следећих пет година, у интимистичкој атмосфери Селетовог атељеа, у идеалном природном амбијенту, сазреле су скулптуре, које су биле

Селимир Јовановић Селе у свом атељеу, 2004, Фото Дејан Радовановић

Селимир Јовановић, „Не“, 1965, типс, инв. бр. 179, вл. Музеј у Смедереву, Фото Милан Лазих

Селимир Јовановић, Соната бр. 5, бронза/рељеф, инв. бр. 277, вл. Музеј у Смедереву, Фото Милан Лазих

Селимир Јовановић, Ауђойоршрей, 1995, њајинирани типс, Фото Владимир Гоћих

Селимир Јовановић, Виолончелиста, 1970, челик, Фото Владимир Гоћих

изложене на самосталној изложби у Градској галерији у Смедереву 2004. године. Кључно дело изложено на овој изложби свакако је била скулптура *Сизиф III миленијума* којом је овај уметник готово заокружио и сублимирао свој вишедеценијски рад, и којом је дефинисао свој људски и филозофски став према уметности. Посебан екскурс у Селетовој излагачкој пракси, била је изложба организована 2002. године под називом *„Из Селетовог атељеа“*, која је била испуњење Селетове жеље да заједнички излаже са вајарима који су почетке ове лепе уметности започели управо у његовом атељеу, а који су временом и сами постали одлични вајари. Била је то Селетова изложба са Зораном Кузмановићем и Радославом Антонијевићем у Градској галерији у Смедереву. Последња ретроспектива Селетовог импозантног опуса приређена је поводом Дана Музеја у Смедереву, у априлу 2008. године, у Галерији савремене уметности Смедерево.

Дело по коме ће га Град Смедерево, поред свега осталог памтити, свакако је споменик Жртвама петојунске катастрофе. У југословенској, односно српској скулптури друге половине XX века заузео је трајно место својим капиталним делима попут *Орфеја*, *Сизифа*, *Бика*, *Нарикача*, *Збега*, споменичкој пластици, портретима и музичким скулптурама. Селетова дела чувају се или су пак изложена у кругу фабрике Желвоз, у просторијама Општине града Смедерева, у ликовним фондovima Центра за културу и понајвише Музеја у Смедереву, као и у многобројним галеријама у земљи и иностранству и такође у приватним колекцијама. Скулптура *Орач* у Великој Плани (1973) и фонтана *Сунце* у Смедеревској Паланци (1988) припадају капиталним остварењима Селета Јовановића.

Ове године навршава се педесет година од смрти вајара Сретена Стојановића, Селетовог професора и ментора, сразмерно деценијама у којима је Селе вајао настављајући даље и развијајући даље постулате свог учитеља оличене у монументалној пластици, модерном психолошком портрету и „реалисте који романтичарски доживљава стварност“.

Обимним стваралачким опусом и улогом у креирању културног идентитета савременог Смедерева Селе је свакако део историје нашег града. Да ли ће Смедерево ценити Селетову уметност и његов полувековни рад, постављањем његових скулптура у јавном простору града, или бригом о сталној изложби његових дела, показаће године које долазе...

Мр Снежана Цвејковић

Аутентични ентузијаста

Рано сам почео са певањем у хору основне школе, а касније и у Гимназији. По наговору професорке Нене Врхар укључио сам се као петнаестогодишњак и у Градски хор „Абрашевић” и у том окружењу стварно нашао себе. Следили су бројни концерти, турнеје и сјајно дружење са људима различитих генерација.

То је било неко друго време

Основну школу и Гимназију завршили сте у Смедереву, а након тога отишли сте на београдски Стоматолошки факултет. Како се сећате школовања и одрастања у Смедереву?

То је ипак било неко друго време. Безбрижно детињство и школовање, несебично другарство, а опет школа која је дала добру основу за даље усавршавање. Увек се радо сећам госпoде професора који су ми предавали у Гимназији, а били велики ауторитети као што су Тоза Николић, Душица Цветковић, Воја Петровић, Нена Врхар, Јелица Исаковић и други. Често сам на почетку средње школе имао страх од појединих професора да ми се некад није ни одлазило у школу. Сећам се часова историје, права траума. Можда је овакав педагошки приступ и био добар, али смо ми ипак били још деца. Вероватно је то у мени пробудило још боље радне навике и жељу за доказивањем.

Уз своје одрастање и школовање не могу да не поменем интересовање за глуму и лепо говорништво. Још од нижих разреда основне школе био сам активан у рецитаторским секцијама и на бројним такмичењима освајао многа признања. Кратку глумачку каријеру дечака основца провео сам кроз дејче позориште „Бајка“, које је водио Јоца Тишма. И данас ми навиру лепе успомене из представе „И о девојчицама, и о дечацима“ коју смо изводили на разним сценама и у многим школама. При крају средње школе припремао сам се и да полажем пријемни на Факултету драмских уметности, али сам у последњем тренутку одустао.

Уз све то рано сам почео и са певањем у хору основне школе, а касније и у Гимназији. По наговору професорке Нене Врхар укључио сам се као петнаестогодишњак и у Градски хор „Абрашевић” и у том окружењу стварно нашао себе. Следили су бројни концерти, турнеје и сјајно дружење са људима различитих генерација. Овом приликом поменуо бих и диригента Милицу Калановић која је својом стручношћу и позитивном енергијом одржавала дуги низ година стални састав хора. Чак сам и као студент наставао активно да долазим иако сам био већ и члан београдског хора „Тoла“.

Волео сам одувек природне науке али без активног певачког учешћа данас не бих могао да замислим свој живот. Мислим да су све ове карике из мог детињства оставиле неког трага и сигурно касније утицале на формирање личности и сопственог имиџа.

Педагошки рад је деликатан

Након завршених студија, остали сте да радите на Стоматолошком факултету у Београду. Како се сналазите у педагошком раду и какве су данашње генерације студената. Да ли спремни долазе на факултет? Наравно, ви нисте само професор универзитета, радите у стоматолошкој ординацији, протетичар сте. Добијали сте и бројне награде за патенте у тој области стоматологије.

Педагошки рад је изузетно деликатан, јер је то рад са младим људима. На почетку моје универзитетске каријере студенти и ја били смо блиских генерација и требало је годинама изграђивати педагошки став. Пре десетак и више година више од хиљаду студената је конкурисало у жељи да добију индекс Стоматолошког факултета у Београду. Последњих пар година та се слика мења и тај број се више него двоструко смањио. Вероватно је то одраз прилика у друштву и низа околности које су задесиле стоматологију. А уз све то одлични ђаци се данас одлучују за факултете које

По сирџи доктор, ђо души певач

ће што пре завршити и који ће им омогућити да што пре нађу добро плаћен посао.

Осим педагогије и рада у науци, незамисливо је да се стоматолог одрекне клиничког рада који представља један веома хуман и одговоран посао. Сматрам да је неопходно свој дугогодишњи научни рад и његове резултате применити у свакодневnoj пракси. У том смислу аутор сам већег броја патената у области стоматолошке протетике који су нашли и примену у свакодневnoj клиничкој пракси. Добитник сам многобројних признања у области науке и проналазаштва од којих би издвојио Златну плaketу Тесла – Пупин за проналазача године (2004), Годишња награда Привредне коморе Београда за најбољег проналазача (2004), Годишња награда Привредне коморе Београда за најбољу докторску дисертацију (2004), Награда града Београда за науку и проналазаштво (2006) и многе друге. Мени посебно драго јесте признање које су ми доделили пацијенти „Плакета најомиљенијем доктору из области стоматологије“ за 2007. годину.

Лети, лети песмо моја мила

Често сте и на међународним семинарима, направите поређење између наше, европске и светске стоматологије, мада ми нисмо нација која довољно брине о здрављу уста и зуба.

Што се тиче поређења, нема ту неке битне разлике. Стоматолошке услуге које се у свету пружају могу се и овде извести под условом да наш обичан свет то себи може да приушти. Ипак, иако се превентивној стоматологији све већа пажња посвећује и даље постоји велика заступљеност крезубих и безубих пацијената у нашој популацији.

Осим тога што сте стоматолог, Ви се веома успешно бавите и певањем и то староградских песама и романси. Кад сте открили тај таленат, где сте се све усавршавали? Имате и трајне снимке у Радио Београду, а често сте снимали и за емисију „Лети, лети песмо моја мила“.

Таленат су открили наставници у основној и средњој школи и утицали да га усавршавам, на чему сам им много захвалан. Након

Цуне Гојковић, Нена Кунијевић и Ивица Сијанчић на снимању серије „Лети, лети песмо моја мила“

певања у смедеревском хору „Абрашевић“ наставио сам са хорским усавршавањем у београдским хоровима „Лола“ и „Абрашевић“, који је трајао скоро двадесет година. А од пре десетак година активно сам почео да се бавим неговањем и певањем градских песама и романи. Успешно сам похађао и школу изворног певања код чувеног виолинисте Жарка Милановића. Следила су и прва снимања за телевизијски серијал „Лети, лети песмо моја мила“, а онда и гостовања на другим телевизијама, концерти, трајни снимци за Радио Београд. Аутентични ентузијаста у очувању праве изворне и градске песме, која је уједно и редитељ поменутог серијала, госпођа Нена Кунијевић, остаће дефинитивно мисионар која је направила највећу музичку ризницу и пласирала је не само нашим гледаоцима, већ је и у правом традиционалном светлу приказала ово музичко поднебље читавом свету. Понosan сам што сам био један од њених певача коме је указала поверење да се представи у њеним музичким емисијама.

Неизбрисиви печат успомена

Колико често данас долазите у Смедерево и како Вам данас изгледа град Вашег детињства.

Чим ми се укаже неки слободан викенд ето мене у родном Смедереву, али је и то све ређе и ређе. Са овог гледишта сматрам да детињство оставља неизбрисиви печат успомена у срцима свих нас. Радујем се да видим своје најмилије који су остали да живе у Смедереву, да прошаћу улицама које су данас обавијене у неко ново рухо и присетим се времена проведеног у свом родном граду. Ново време доноси модерне тргове и шеталишта, нове трендове, али и и другачије видове забаве у односу на наше генерације, што све осликава и једно савремено Смедерево.

Драган Павловић

Срећну Нову годину и божићне изразике

жели Вам

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА СТАМБЕНЕ УСЛУГЕ И ТОПЛИФИКАЦИЈУ
11300 Смедерево, Бранка Радичевића бр. 8

LETO GRČKA 2011

ПАКЕТ АРАНЖМАН (ПРЕВОЗ+10 НОЋЕЊА)

	МАЈ	ЈУН
PEFKOHORI	75 EUR	125 EUR
HANIOTI	80 EUR	125 EUR
PARALIA	75 EUR	105 EUR
OLIMPIC BEACH	75 EUR	120 EUR
LEPTOKARIJA	95 EUR	100 EUR
ZAKINTOS	130 EUR	150 EUR
TASOS	70 EUR	120 EUR

DIREKтна РЕЗЕРВАЦИЈА, ПОТВРДА ЛЕТА И
ШТАМПАЊЕ АВИО КАРТА
У АГЕНЦИЈИ ЗА СВЕ DESTINACIЈЕ

AUTOBUSKI ПРЕВОЗ – РЕДОВНЕ ЛИНИЈЕ
(ХОЛАНДИЈА, ДАНСКА, ИТАЛИЈА, НЕМАЧКА,
ФРАНСУСКА, СЛОВЕНИЈА, ГРЧКА, ТУРСКА, ЧЕСКА)

POLISE PUTNOГ ОСИГУРАЊА
„DELTA GENERALI“

контакт: 026/645-820 026/645-821
eldorado@sohosistem.net
www.eldorado.rs

LICENCA OTP 159 OD 09.02.2010.

Волим да волонтирам

Канцеларија за младе, основана прошле године, Некима је служила као „одскочна даска“ за остваривање циљева, Али не и Марку Петковићу, ученику Техничке школе из Смедерева. Марко се у континуитету бави волонтерским послом од основне школе.

Млад, али успешан

Програм под називом „Млади у акцији“, који делом финансира Министарство омладине и спорта а остатак невладине организација „Грађанске иницијативе“, покренуо је младу популацију, која ће учествовати у размени ученика и студената. Наменен је свим младим људима који поседују лидерске способности и који могу бити носиоци будућих промена. Један од десеторо успешних који је ове јесени боравио у Америци је и Марко Петковић. За активизам у друштву људи траже материјалну задовољност. Међутим, неки је не очекују, а добију је у виду студијског путовања, и то баш у Сједињеним Америчким Државама.

„Имали смо проблем у почетку, јер је Смедерево први пут конкурисало за један овакав пројекат. Координатор из Београда је звао да нас упозори да ћемо изгубити конкурс, јер није било довољно пријављених. Критеријуми су били познавање енглеског језика и активности у друштву. Онај ко је више волонтирао имао је веће шансе да оде. Прошле године сам радио на Егзиту, као волонтер новосадске невладине организације. Радили смо анимирање пролазника. Препорука момака из Новог Сада ми је баш помогла. Волонтирао сам једно време на Радио Смедереву. Волим да волонтирам, јер тако упознајем много људи, и ти људи ме другачије посматрају. Могу да будем од користи без обзира што сам млад. И ја се питам нешто у овој заједници. На то нам је указао наставник географије још у основној школи. Ми смо у основној школи имали први ђачки парламент у петом разреду“ – каже Марко, који је својевремено био и председник ђачког парламента у Техничкој школи.

Аматер режисер и поклоник изазова

Један од ретких који су схватили да се акцијом у грађанском сектору прикупљају контакти и искуство, Марко Петковић за себе каже да је поклоник изазова и да ће му ово бити непоновљиво и јединствено искуство. Да би се чуо и глас младих, потребно је да се исти покрену са мртве тачке. Потребна је акција. Иако се ова реченица често понавља, као предизборни слоган, Марко је са неколико вршњака био принуђен да иде по школама да прикупи довољан број кандидата, јер је читав пројекат могао да падне у воду због недостатка заинтересованих.

Самоиницијативно је снимио експериментални филм едукативног карактера „Ако дочекам сутра“, који говори о алтернативним стиливима живота. Глумци су његови школски вршњаци, док

Поклоник изазова: Марко Петковић

је аутор наратива у филму. Са овим остварењем учествовали су на Палилулској олимпијади културе, манифестацији посвећеној стваралаштву младих.

„Жеља ми је да упишем Факултет политичких наука. Имам циљ којем стремим. У преломним годинама сам препознао себе и жељу да радим и комуницирам са људима. Уколико се довољно потрудим остварићу своје замишљене планове“ – тврди овај младич, који одудара од својих пасивних вршњака мотивисаношћу и енергијом.

Ивица Ишић

ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833

**-Ugradnja auspuha
"VLAJKOVIĆ"
sa garancijom do 36 meseci**

Petrijevski put bb (Jasenak), Smederevo
026/715-575, 063/250-058, e-mail: renger@krstarica.com

Спортисти лављега срца

Спортишко ваздухопловство (Sporting flying, Flugsport, aviation sportive, ваздушни спорти) заједнички је назив за све врсте летења безмоторним и моторним летелицама којима се жели постићи највиши спортиски резултат.

Пише: др Миодраг Д. Симић

Најзаступљеније дисциплине спортског ваздухопловства су моторно летење, једриличарство, балонство, падобранство и ракетно моделарство. Падобранство подразумева извођење скокова, појединачно и групно, са различитих висина (од 600 до 5000 метара) најчешће на одређени циљ на земљи. Први пројекат падобрана са тачно прорачунатим димензијама куполе за безбедно приземљење скицирао је генијални Леонардо да Винчи (1452–1519).

Почетак у железничкој радионици

Из оскудне документације може се закључити да је **Аеро клуб „Смедерево“** формиран 6. септембра 1938. године у оквиру Железничке радионице (касније „Херој Срба“ – данас „Желвоз“). Активна је била само моделарска секција, а почетак Другог светског рата прекинуо је и ову делатност. На иницијативу Радета Новаковића, првог председника, Живорада Вранића, Петра Ђорђевића и Љубише Лукића – Шљапа 2. маја 1952. године обновљен је рад Аеро клуба „Смедерево“. У почетку су радиле само две секције: падобранска и моделарска.

Први скокови и први пилоти

Чланови Клуба који су се определили за падобранство морали су да заврше једногодишњу обуку која је неопходна

за извођење скокова. На велику ливаду у Годоминском пољу 3. маја 1953. године из авиона „ПО–2“ искочили су први падобранци нашега града. Момци „лављега“ срца су били: **Љубиша Лукић – Шљапа, Александар Ђурић, Петар Ђорђевић, Бранко Пешић** и „лавица“ **Гордана Мањоловић**.

Захваљујући разумевању мештана села Липе, који су поклонили 58 хектара своје земље, Аеро клуб је већ следеће године добио аеродром. Одмах се приступило изградњи хангара, смештајног простора и других пратећих објеката и на тај начин остварени су услови за проширење активности. Поред падобранске и моделарске основане су и две нове секције: једриличарска и секција моторних пилота. Највише успеха у ракетном моделарству имала је **Јованка Лукић – Буца**, вишеструка шампионка СФР Југославије. Прве летачке дозволе добили су **Никола Павловић, Слободан Јевђовић, Драгољуб Спасић, Драган Ђорђевић** и **Драгослав Јанковић**.

Падобранци за поштовање и понос

Од оснивања Аеро клуба непрекидно је активна падобранска секција која је до данас обучила преко 2000 полазника. Нису изостали ни врхунски спортски резултати од којих неки имају светске вредности.

Драган Ђорђевић – Чуца: Кадетан авијације са више од две хиљаде падобранских скокова

Драган Ђорђевић – Чуца, наставник падобранства и летења, пилот и капетан авијације, започео је успешну серију падобранаца Смедерева. Имао је 36.000 авио полетања и 2.200 падобранских скокова, а од 1973. до 1976. године био је стални члан репрезентације СФРЈ. Учествовао је на 9 међународних такмичења и пласирао се од 2 до 6 места. Са пилотом Драгољубом Спасићем, који је и сам шестоструки републички шампион, победио је на аерорелију Србије. Са репрезентацијом СФРЈ освојио је титулу вицешампиона Европе.

Један од најзначајнијих скокова **Владимира Милосављевића**, професионалног пилота, догодио се на Северном полу. У оквиру обележавања пола века од победе над фашизмом 135 падобранаца из 19 земаља спустило се на саму осу Северног пола. Овај историјски скок узвене је 17. априла 1995. године, а један Србин међу њима био је наш суграђанин Владимир Милосављевић. Услови за скакање били су веома тешки јер је температура на 3000 метара износила –46°C, а на оси Северног пола –27°C. Осим овог, Владимир је извео још три подвига. Најпре је у Русији скочио падобраном са висине од само сто метара, а затим и са 7.000 метара, али без боце са кисеоником. Подвиг светских размера представља прелетање Атлантског океана у лакој, двомоторној, авиону са Американком Мерил Стрнс као копилотом. Летели су такозваном Северноатлантском рутом од Палм Бича, преко Њу Фаундленда, Гренланда, Исланда, Шкотске, Холандије и Чешке до Београда. Почев од Линдберга 1927. године, па до Владимира, само око хиљаду пилота успело је да прелети Атлантик. Аутор је патентираних

Љубиша Лукић – Шљапа: Први падобранец Смедерева

Владимир Милосављевић: Смедеревац који је скочио на Северни пол

Александар Цветковић: Рейзензентативац и вишеструки државни првак

изума лопте „Владбол“ која осигурава безбедност падобранаца у току слободног пада. И даље је у свом Клубу на месту директора.

Овој генерацији падобранаца припада и **Илија Милосављевић** са преко 600 скокова и члан војне државне репрезентације.

Александар Цветковић је вишеструки државни првак са међународном репутацијом. На светским првенствима у скоковима на циљ 2003. и 2004. године освојио је 8. односно 10. место. Током 2008. године такмичио се у Европској лиги у Италији и Аустрији заједно са Дарком Качавендом. Следеће године, такође на Светском првенству у „пара ски“ скоковима са репрезентацијом освојио је 15. место. На Панонском купу екипа је победила, а Александар је био пети. На меморијалном купу у Јагодини освојио је прво место, а у Парафину је био трећи, а у Бару четврти.

Последњих година у Смедереву су веома популарни змајеви – крилате моторне

летилице. **Милован Јанковић**, прекаљени падобранац са преко 350 скокова, први је змајар са положеним летачким испитом. Змајарење је најекономичнији начин летења, а Аеро клуб има добре услове за развој овог вида ваздухопловства.

Живот на аеродрому

Први падобранац Смедерева **Љубиша Лукић – Шљапа** (1933), целог живота био је окружен хангарима, авионима, једрилицама, падобранима, ракетама и свим осталим што се на аеродрому налази. Прву деценију радног стажа од 1955. до 1965. године провео је на аеродрому Ново Место у Словенији, а све остале, до пензије, на Годоминском пољу у Смедереву. У Аеро клубу је био све: авиомеханичар, падобранац, једриличар, моделар, технички секретар и домаћин – становао је на аеродрому. Са омиљеним авионом По-2 („Поликарац“) Љубиша је учествовао у снимању двадесетак филмова, а упознао

је, поред осталих, Ричарда Бартон, Ани Жирардо, Еву Рас и Драгомира Бојанића.

Очевим стопама пошла су и деца: син Јован био је пилот и водио је моделарску секцију, а кћи Јована је била шампионка СФРЈ у ракетном моделарству (1979). После Љубишине смрти 2005. године супруга Мајда једну собу у њиховом стану на Папазовцу украсила је многобројним признањима која је он добио.

Американци у Тврђави

Крајем августа Аеро клуб „Смедерево“ био је домаћин америчкој падобранској репрезентацији на припремама за Светско првенство. За уважене госте, врхунске професионалне спортисте из САД, приређен је пријем у Скупштини града, а у знак захвалности они су извели фигуративан падобрански скок у Тврђави.

ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833

**-Ugradnja auspuha
"VLAJKOVIĆ"
sa garancijom do 36 meseci**

Petrijevski put bb (Jasenak), Smederevo
026/715-575, 063/250-058, e-mail: renger@krstarica.com

Хумореска

Дочек

Припреме за дочек Нове године почели смо још прошле недеље. Док смо испијали јутарњу кафу моја драга жена је саопштила да нам у госте долази син са девојком; син је, иначе, већ пет година на трећој години економије, а његова девојка је на седмом небу – чека нову аудицију за Звезде гранда и сања да једнога дана постане популарнија од Цеце, Карлеуше и Секе Алексић заједно, и да уђе у кућу Великог брата.

Доћи ће и наша мезимица, љуби је мајка, која је хигијеничарка у Агенцији за неспровођење петооктобарских заклетви, са својим вереником Нкомбо Дбама Бурундом, кога од милоште зовемо Ковржица. Е, тај Ковржица је пуки Сенегалац, и овде је по основу неке студентске размене. Црн је као ципела, има усне као да је љубио усијану плотну шпорета *смедеревца*, али су му беоњаче беле. Наравно, зато се и зову беоњаче, да су црне звале би се цроњаче.

Моја ташта нас је посебно обрадовала изјавом да стиже и њен пријатељ, господин Пребивоје из Сивца, кога је упознала пре десетак година у бањи Горња Трпача. До прошле године су се баш дружили, а онда су њему ставили катетер па су општили само телефоном.

Пошто смо комплетирали госте моја драга је предложила мени: за предјело проја, руска салата, његушка пршута, кулен, златборски кајмак, сврљишки сир и, обавезно, пинђур.

Затим лагана зимска чорбича, па сармица у јагњећој марамици са овчијим киселим млеком, па ћуреће бело роловано у белом сосу од белог вина и белог лука, и на крају торта – шпански ветар.

Имао сам две примедбе: прво, шпански ветар ме асоцира на Хавијера Солану, кога не подносим и органски и неоргански. Био бих захвалан ако може торта руска степа. И друго, хоћу прасе набијено на ражањ, реш печено, и са јабуком у устима. Изем ти дочек без прасећег.

Прасе може, али руска степа не долази у обзир. Таква посластица не постоји, или за њу није чула моја жена.

Свечана вечера имала је и анекс због драгог Ковржице, а сачињавали су га супа од анакондине кошуљице и репова гуштера зелембаћа, затим шпиковани бут алигатора са преливом од егзотичног бобичавог воћа и на крају салата од прашумског лишћа са неколико капи мравље киселине и пола кашичице еукалиптусовог уља.

– За све то нам треба џак пара! – сетим се.

– Трчи у банку! – синхронизовано узвикнуше жена и ташта.

У банци су ме посебно обрадовали: на рачуну нисам имао ни пребијене паре, дозвољени минус ми нису одобрили јер плату не примам редовно, кредит могу да добијем ако нађем три жиранта који немају кредит, и ако положим 20% депозита.

Отишао сам код кума, али он је био шворц исто као и ја. Жењин теча је био вољан да ми позајми 500 евра под условом да му вратим за месец дана уз камату од 10%. Умало га нисам истресо из гаћа и пријавио за зеленашење.

На крају сам отишао у село, код мог рођеног оца, и наговорио га да прода хектар најплодније земље. Купца смо брзо нашли, а узели смо, богами, и лепе паре. Биће за дочек и за божићни ручак. Мало ли је?!

Љубомир Илић

Афоризми

► Ма зна он шта ради, само не уме.

Зоран Сјанојевић

► Србија треба да буде уређена земља. Да се не брукамо сваки пут. Кад нам дође окупатор.

Александар Баљак

► Нисам се радовао што је комшији цркла крвава. Полиција је открила да сам је ја отровао.

► Ми смо за мирно дипломатско решење. Само склоните претходно жене и децу.

Александар Чојирић

► Око наших територија нема погађања. Узми или остави!

► Министар је схватио да је окружен лоповима. Нестала су два милиона, а код њега је само један.

Момчило Михајловић

Зима не тражи лепоте, него топлоте

Од старине се у нашем народу година делила на лето и зиму. Пролеће и јесен су им били онако, успут, јер се знало: *Ко лети хладује, зими гладује*. Требало је зато доброно за-сукати рукаве, поорати и посејати, окопати, пожњети, и покосити, убрати и набрати 'леба и слеба за дуге дане зимске.

И знало се да *зима уједа без зуба*, па јој је због тога на панте-ону старословенских божанстава додељен лик лепе девојке, вр-ло бледе, са вучјим очњацима и оштрим канџама. Име јој је било **Морана**, а хладноћа, смрт и мрак атрибути по којима је препозна-вана. Разумљиво је зашто јој се људи нису радовали. Дуга и хлад-на зима која је могла донети глад, неиздрживу хладноћу, болест и помор стоке није остављала места за *зимске радости*. Због тога је са страхом дочекивана, а радосно испраћана, понегде спаљивањем лутке Моране.

По конвенцији, нама на северној Земљиној полулопти, доде-љено је да зима траје део децембра, цео јануар и фебруар, и део марта, да почиње обично око 21. децембра у време зимског сол-стиција – краткодневице која нам доноси најкраћу обданицу и нај-дужу ноћ у години.

Каква ће нам ова зима бити, сам Бог зна. Стигла је из света нека вест да ће бити најхладнија од како се температура мери, али наши метеоролози тврде да се неће много разликовати од уоби-чајених... Како год да нам буде, ваља нам упамтити народну му-дрост: *Ако зима устима не уједе, она репом ошине*.

Ј.И.Т.

Наградне укрштене речи

ВОДОРАВНО: 1. Део намештаја, 4. Село у Цр-ној Гори код Пљеваља, 9. Аутономна покрајина (скр.), 10. Говорник, 11. Мужјак домаће пернате животиње, 14. Органски деривати амонијака, 15. Други назив реке Абане код Дамаска, 16. Раса свиња, **17. Један од најдражих новогодишњих дечјих празничних ликова** 21. Лик из романа Жила Верна "2000 хиљада миља под морем" **22. Један од најдражих новогодишњих дечјих пра-зничних ликова у српској традицији**, 25. Само што, једва, 26. Слатководна риба, 27. Шпанска игра у трочетвртинском такту.

УСПРАВНО: 1. Смеће, 2. Главни борац у борби са биковима, који бику задаје смртоносни ударац, 3. Новац за издржавање владарске породице, 4. Врста листопадног дрвета из породице бреза, 5. Каиш, 6. Налепнице, 7. Апарат за мерење потро-шње воде, 8. Река у Јужној Америци, 12. Једноће-лијска праживотиња, 13. Полуотворена озидана пећ са ватром која гори на огњишту, 18. Дваде-сето и 23. слово ћирилице, 19. Грубо вунено сук-но, 20. Ознака Зајечара, 23. Хемијски симбол тер-бија, 24. Аутономна област (скр.).

Два читаоца која тачно реше укрштеницу добиће пригодне поклоне. Имена добитника објавићемо у следећем броју

Аутор: Раде Јовановић

Наградни купон

Решење.....

Име и презиме

Адреса.....

Телефон.....

Купон са решењем укрштенице послати на адресу:

NEWPRESS, Лукијана Мушицког 131, 11300 Смедерево

Решење наградне укрштенице из прошлог броја: **ТВРЂАВА ТЕАТАР**

Добитници: **Видосава Андрејић**, ул. Јадранска 11, 12208 Костолац и **Јелена Нишевић**, ул. Балканска 16, Смедерево.

Награда је књига песама **Смедерево** смедеревског песника **Горана Ђорђевића**.

NEWPRESS

Š t a m p a r i j a

Preciznost je naša briga!

Grećna Nova godina i Božićni praznici!

MERRY CHRISTMAS AND HAPPY NEW YEAR

www.newpress.co.rs

NEWPRESS d.o.o. • Lukijana Mušickog 131 • 11300 Smederevo • Tel. +381 26 642 910 • Fax +381 26 642 911 • E-mail: info@newpress.co.rs

*Želimo Vam srećne
Novogodišnje i Božićne praznike*

U. S. Steel Serbia, kao lider u društveno odgovornom poslovanju, nastaviće predano da radi na unapređenju zaštite životne sredine i poboljšanju kvaliteta života u Srbiji i u 2011. godini.

Za zdraviji život u Srbiji!

U. S. Steel Serbia